

Časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu

2/98

Rozmer

cena 29,- Sk

Bratislavské
požehnanie

Fenomén
zvaný
scientológia

Kríza,
ktorá pretrhla
putá

Ekumenická spoločnosť pre štúdium siekt

Ekumenická spoločnosť pre štúdium siekt (ESPŠS) bola oficiálne založená ako nezávislé kresťansky orientované občianske združenie v júni 1995. Jej cieľom je odborná analýza a osvetová a edičná činnosť zameraná na objektívne a pravdivé informovanie verejnosti o učení a často deštruktívnom pôsobení rozličných náboženských skupín. Keďže sa považujeme za demokratickú pluralitnú spoločnosť, preto ani zámerom ESPŠS nie je represívna činnosť smerujúca k zakázaniu jednotlivých siekt a nových nábožensko-psychologických kultov.

Naliehavosť realizácie svojich predsavzatí vidí ESPŠS najmä v tom, aby v spoločnosti vytvárala reálny obraz o učení, psychologických metódach náboru, ale i o skutočných cieľoch takých elitných skupín, ktoré sa mnohokrát vyhlasujú za jediný „boží“ nástroj na záchranu ľudstva. Z týchto dôvodov chce spolupracovať s domácimi i zahraničnými odborníkmi a organizáciami, ako aj s kresťanskými cirkvami združenými v Ekumenickej rade cirkví v SR. Členom ESPŠS sa môže stať každý, kto sa stotožní s jej poslaním a komu záleží na tom, aby dôstojnosť človeka, spočívajúca v jeho slobodnom konaní, nebola pre jeho nevedomosť psychickou manipuláciou zneužitá a potupená.

Ekumenická rada cirkví v SR

Ekumenická rada cirkví v SR (ERC) bola oficiálne ustanovená v marci 1993. Spolu s Ekumenickou radou cirkví v ČR je rovnoprávnym následníkom Ekumenickej rady cirkví v ČSFR, ktorá po rozdelení spoločného štátu ukončila svoju činnosť. ERC je združením kresťanských cirkví pôsobiacich na území Slovenskej republiky a je dôležitým nástrojom na presadzovanie ich poslania v dnešnom svete. Svojou činnosťou chce v praxi uskutočňovať myšlienky kresťanskej vzájomnosti a spolupatričnosti. Jej primárnou úlohou je úsilie o koordináciu aktivít členských cirkví vo vzťahu k štátu a k medzinárodným cirkevným inštitúciám. ERC spolupracuje so svetovými kresťanskými a spoločenskými organizáciami ako je Svetová rada cirkví, Konferencia európskych cirkví, Európska ekumenická komisia pre cirkve a spoločnosť a pod.

Členskými cirkvami ERC sú: Evanjelická cirkev augsburského vyznania; Reformovaná kresťanská cirkev; Pravoslávna cirkev; Cirkev bratská; Bratská jednota baptistov; Evanjelická cirkev metodistická a Cirkev česko-slovenská husitská. Ako pozorovatelia sa na práci ERC podieľajú: Konferencia biskupov Slovenska; Cirkev apoštolská; Cirkev adventistov siedmeho dňa a Starokatolícka cirkev.

Obsah

2 Božia múdrosť a Duch Boží

Biblické slovo

Report

Spravodajstvo z domova

3 Budme svetlom a soľou

Rozhovor s generálnym biskupom J. Filom

5 Kríza, ktorá pretrhla putá

Portrét Raymonda Franza

7 Sekty - fenomén na prahu tretieho tisícročia (2)

9 Gnosticizmus

Milníky dvoch tisícročí

11 Fenomén zvaný scientológia

14 Ľudia, bol som Kleopatrou!

Forum - Rozhovor s MUDr. A. Rakúsom

18 Boli prví kresťania vegetariáni?

Polemika

19 Cirkev zjednotenia - munisti

23 Bol som medzi vyvolenými...

Svedectvá

25 Listáreň

27 Recenzia

Knižnica Rozmeru

28 Súťaž

Ako môžete získať Rozmer?

Editorial

Na úvod by som chcel úprimne poďakovať všetkým, ktorí podporili náš nový časopis. Budeme sa snažiť, aby sme vašu dôveru nesklamali a stali sa pre vás citlivým spoločníkom a poradcom v často neprehľadnej sfére deštruktívnych siekt a nových náboženských smerov.

Je pochopiteľné, že mnohé náboženské skupiny sa usilujú využiť demokraciu a získavať do svojich radov čo najviac nových prívržencov. Dnes je takmer samozrejmosťou, že na ulici stretávame príslušníkov tej či onej sekty ako okoloidúcim s úsmevom ponúkajú svoju literatúru alebo ich pozývajú na rôzne podujatia či kurzy. Niekedy prídu až po prah našich dverí a žiadajú nás o podpis, ktorým by sme deklarovali súhlas s určitou vznešenou myšlienkou. Možno si vtedy ani neuvedomíme, že sme v skutočnosti zmanipulovaní a zneužití k tomu, aby sme nepriamo túto skupinu podporili. Sme v rozpakoch. Ako sa zachovať k vtieravým návštevníkom, o ktorých zámeroch a filozofii nevieme takmer nič?

Táto naša nevedomosť nám často bráni i v tom, aby sme poradili či pomohli našim blízkym, ktorí účasť svojho syna, dcéry alebo priateľa v sekte prežívajú ako tragédiu narušujúcu ich dovtedajšie vcelku harmonické súžitie. Ak sa nám aj podarí dopátrať sa k požadovaným informáciám o dotyčnom kulte či náboženskom hnutí, už je tu niekto ďalší, kto sľubuje raj na zemi alebo zázračné „bezbolestné“ vyriešenie všetkých našich problémov.

Korektné a objektívne informácie sú preto v dnešnom svete veľmi potrebné. Najmä pre tých, ktorí pracujú s mládežou či už v cirkevnom alebo štátnom prostredí, pretože im osud týchto mladých ľudí určite nie je ľahostajný. Závislosť, ktorá zotročuje človeka a spôsobuje rozpad jeho osobnosti, nemusí byť iba od alkoholu či drog, ale aj od konkrétnej náboženskej skupiny na čele s autoritatívnym vodcom, ako aj od mnohých vecí prameniacych z jej praxe. Niekedy je naozaj omnoho jednoduchšie preventívne oboznámiť ľudí s nástrahami a s následkami psychickej manipulácie, ako riešiť zamotané vzťahy vtedy, keď je už neskoro. Ak sa niekto vo vašom okolí v takýchto problémoch ocitne, napíšte nám o tom. Pokúsime sa mu ponúknuť nielen vedomosti, ale - ak to bude v našich silách - aj tak dôležitý ľudský ROZMER.

BORIS RAKOVSKÝ,
šéfredaktor

Božia múdrosť a Duch Boží

Múdrost' však hovoríme medzi dokonalými, no nie múdrost' tohto veku ani kniežat tohto veku, ktoré hynú, ale hlásame v tajomstve skrytú Božiu múdrost', ktorú Boh pred vekmi určil nám na slávu, a nikto z kniežat tohto veku ju nepoznal; veď keby ju boli poznali, neboli by Pána slávy ukrižovali. Ale ako je napísané: Ani oko nevidelo, ani ucho nepočulo, a čo ani len do ľudského srdca nevstúpilo, to pripravil Boh tým, ktorí ho milujú. Nám to však Boh zjavil skrze Ducha, lebo Duch skúma všetko, aj Božie hlbiny (1 Kor 2, 6-10).

V dejinách ľudstva existovali epochy spoločenských prevratov a premien, ktoré často spochybňovali platnosť skutočných hodnôt. Aj súčasnosť je poznamenaná takýmito zmenami. Následkom toho mnohí strácajú pocit istoty. Ale keď takýto stav u človeka prevláda v existenčných otázkach dlhodobejšie, človek zneistie a je vnútorne donútený hľadať zdroje sebaoprotvrdenia, bezpečia a istoty.

Tento proces, najmä v náboženskej oblasti, má však aj svoje riziká. Týka sa to i jadra kresťanskej zvesti – zvesti o kríži, na ktorom za nás zomrel Ježiš Kristus. Práve tu dochádza k nedorozumeniam a prehliadnutiam, pretože človek má tendenciu svojou múdrosťou spochybníť podstatu kresťanstva. Vidíme to aj u Korintánov (porov. 1 Kor 2 6-16). Z ich pôvodného pohanského náboženstva im ostala ich reč a myšlienkový svet so svojou múdrosťou. Táto múdrosť hľadala pri každom božstve dôkazy moci a prevahy – veď boha potrebuje každý človek na svoj prospech. Načo je taký boh i s jeho náboženstvom, ktorý nie je dostatočne mocný a nezaisťuje zvýšenú šancu na úspešnejšie prežitie? Veď všetci chceme mať hojnosť života a užiť si ho. Múdre je teda všetko to, čo slúži k osobnému prospechu!

Na pozadí týchto utilitaristických predstáv vystupuje do popredia nezvyčajná a paradoxná logika Božej múdrosti, ktorá je založená na zvesti o kríži. Táto zvešť nám hovorí, že Ježiš – ako Syn Boží a kráľ Božieho kráľovstva – bol ukrižovaný. A predsa práve touto smrťou dosiahol víťazstvo. Božia múdrosť je založená na zákone, že život povstane a udrží sa len za predpokladu, že bude odstránené ľudské sebecťvo, ktoré je zárodokom smrti. To, čo je v očiach sveta bláznovstvom – kríž (veď ide o miesto smrti ako definitívnej prehry) – je pre tých, čo uverili v Krista vrcholom zjavenia Božej múdrosti, rozhodujúcim víťazstvom celých dejín spásy. Toto poznanie, ktoré nám zjavuje Duch Boží, presahuje akúkoľvek prirodzenú ľudskú logiku či skúsenosť.

Prameňom kresťanského učenia teda nie je ľudská múdrosť, ale Božia. Boh, milostivý a verný, posielal na zem svojho Syna, aby krížom vykúpil tých, ktorí v neho uveria. Preto duchovnosť, ktorá tento kríž obchádza, nemôže si nárokovať na to, aby bola biblicky legitímna.

ONDREJ GARAJ

REPORT

Bratislavské požehnanie reverenda Muna

Pred Športovou halou demonštrovalo niekoľko odporcov učenia rev. Muna
Foto: J. KOTRČ

Koncom minulého a začiatkom tohto roka sa vo viacerých slovenských mestách konala podpisová kampaň Federácie rodín za svetový mier, ktorá vyzývala k podpore vernosti a manželskej láske v rodinách. Proti týmto hodnotám nemôže nikto z kresťanov namietkať, avšak treba si uvedomiť, že za týmto združením sa skrýva Cirkev zjednotenia (CZ), ktorej členovia sú známi – podľa jej zakladateľa reverenda S. M. Muna (v angl. transkripcii Sun Myung Moon) – ako munisti. Existuje preto obava, že skutočným cieľom tejto kampane nebolo proklamované zduchovnenie a očista rodiny, ale nábor a podpora CZ, ako aj vytváranie jej pozitívneho imidžu na verejnosti.

Ako sa mohli mnohí v júnovej tlači dočítať, vyvrcholením týchto propagandistických aktivít bol celosvetový *Festival za pravú lásku v rodine*, ktorý sa prostredníctvom satelitného prenosu súbežne konal aj na ďalších 11 miestach sveta. Bratislava, ako jedno z vybraných miest, sa 13. júna 1998 stala stredobodom Európy, aspoň pre munistov a ich sympatizantov, ktorých sa napriek vytrvalému dažďu a silnému vetru zišlo v Športovej hale na Pasienkoch takmer tritisíc. Dôvodom, pre ktorý sa odhodlali bojiť s nepriazňou počasia a prekonať veľké vzdialenosti bolo požehnanie reverenda Muna, ktoré udelil približne 1500 prítomným novomanželským, ale aj predtým oddaným párom.

Podľa tvrdení nasledovníkov reverenda Muna do konca tisícročia má ich vodca udeliť počas troch etáp takéto požehnanie 360 miliónom párov. Za posledné tri roky ho prijalo v juhokórejskom Soule (25. augusta 1995) 360 tisíc a o dva roky neskôr (29. novembra 1997 – tzv. Washingtonské požehnanie) dokonca 3,6 milióna párov! Sám Mun v jednej svojej reči k novomanželom v roku 1982 povedal: *Keď vás dávam dohromady, nedívam sa na vás ako na manželku či manželku, ale dívam sa na deti, ktoré sa z vás narodí*. Michal Glonda, významný predstaviteľ Munovho hnutia na Slovensku, k tomu poznamenal: *Reverend Mun do výberu partnerov zapája celú svoju bytosť. Veríme tomu, že má isté schopnosti, aby vybral páry na základe ich rodových línií. Duchovne otvorení ľudia, napríklad liečitelia alebo jasnovidci potvrdzujú, že takto vybrané páry sú ideálne...*

➔ 24

Bud'me SVETLOM

a SOL'OU

V súčasnosti vo svete pôsobí niekoľko tisíc siekt, kultov a nových náboženských hnutí. Tento fenomén sa po roku 1989 začína aj na Slovensku markantnejšie prejavovať deštruktívnym pôsobením mnohých z nich. Nielen mládež, ale všeobecne kresťania často prijímajú nebiblické teórie, ktoré ovplyvňujú nielen ich myslenie, ale aj ich životné postoje. Viera týchto ľudí tak do seba asimiluje mnohé pohanské prvky, čím sa samozrejme deformuje. A nielen to. Stále viac sa ako dôvod konfliktu v rodinách, rozpadu manželstva či rôznych psychických porúch uvádzajú fanatické náboženské postoje. Ani jedna tradičná kresťanská cirkev nemôže vyhlásiť, že sa jej tento problém netýka, pretože by to nebola pravda. Boli sme zvedaví, aký názor na problém invázie siekt má popredný predstaviteľ Evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku, generálny biskup a predseda Eumenickej rady cirkví v SR doc. Július Filo, ktorému sme položili niekoľko otázok.

► **Pán biskup, v čom vidíte hlavné príčiny prenikania siekt a ich „ideového“ ovplyvňovania kresťanov a aké následky môžu nastať, ak tradičné kresťanské cirkvi nebudú v tejto oblasti aktívne?**

Kresťanstvo už od čias svojho vzniku pôsobilo v prostredí iných náboženských kultúr. Živá konfrontácia s rôznymi náboženskými kultúrami, predstavami, alebo aj celými systémami bola vždy súčasťou života kresťanstva. Na konci druhého milénia, a možno zvlášť u nás na Slovensku, bola táto situácia donedávna

iná. Kresťanské cirkvi sú väčšinou duchovným fenoménom. V prostredí, v ktorom žijú naše cirkvi, nejstujú okrem židovstva iné svetové náboženstvá. Jedinou opozičnou duchovnou kultúrou bol ideologický i praktický materializmus. Náboženský obraz Slovenska bol do určitej miery v posledných desaťročiach vlády totalitnej moci ustálený aj pre celkové obmedzenie slobody občanov. Dnes je však situácia iná. Sloboda prináša priestor aj pre prienik mnohých duchovných prúdov, často bez veľkej propagandy, osvedčenými spôsobmi využívania chýb nás kresťanov a

cestou osobnej agitácie a pestovaním uzavretých komunít.

Je veľa príčin pre vytváranie synkretických náboženských komplexov v novodobých sektách, ale aj v duševnom svete mnohých moderných ľudí. Spomeniem aspoň niektoré. Väčšina z tých, na ktoré myslím, by mali viesť ku sebakritickému prehodnoteniu vlastnej misie vo všetkých svojich častiach: vo svedectve i v tom, ako žijeme, aké spoločenstvá vytvárame.

Zdá sa, že my kresťania sme prestali byť ostrážiti na možné ponuky iných náboženstiev a siekt a naše svedectvo o sile evanjelia nedostatočne

poukazuje na jedinečné hodnoty kresťanskej viery práve oproti rôznym iným náboženským predstavám. Apologetický, teda obranný charakter zvesti musí počítat aj s rôznymi všeludskými, povedal by som prapôvodnými náboženskými túžbami a otázkami, ktoré sa v ľudskej mysli objavujú a treba na ne odpovedať z perspektívy kresťanstva. Tieto otázky sa týkajú napríklad skúsenosti so sebou, teda obrazu o človeku. Pochopenie vlastností ľudskej duše a komunikácie medzi ľuďmi, vzťah ku hraničným stavom bytia, ako je narodenie a smrť, vzťah k zosnulým, to

všetko a mnohé iné je aj z bežnej skúsenosti človeka výzvou pre materialistický pohľad na svet. Ak cirkev mnohé z týchto v skúsenosti existujúcich antropologických výziev nevie interpretovať a zaradiť, ponúka tým miestom iným, ktorí dávajú svoje odpovede.

Ďalším dôvodom pre to, že sa ľudia môžu ujať ponuky niektorých siekt vidím v tom, že vždy nevedieme skutočne kresťanský, láskavý zápas o človeka. Naša výchova v cirkevných zboroch a farnostiach vrcholí často len v útržkovitých vedomostiach o Bohu, svete, perspektíve viery a nevytvára poväčšine ucelený komplex. Ďalšie vzdelávanie dospelých väčšinou nejestvuje. Ale nejde iba o intelektuálny prístup k otázkam viery. Predovšetkým ide o to, čo je rozhodujúce. V našich cirkevných spoločenstvách má vládnuť duch Kristovej lásky. Máme citlivo vnímať potreby bratov a sestier a dovoliť Duchu Božiemu, aby vytváral tú nenapodobiteľnú jednotu Ducha vo zväzku pokoja. Ak naše rodiny a naše cirkevné zbory, spoločenstvá či farnosti sú popretkávané Kristovou láskou, teda sú časťou živého Kristovho tela, tak akékoľvek snahy ponúknuť alternatívu musia zlyhať, lebo láskavé spoločenstvo kresťanov je na rozdiel od mnohých spoločenstiev siekt vedené vzájomnou úctou, pravou slobodou a nie iba slepou poslušnosťou voči nezodpovednej autorite. Ak sme si túto potrebu neuvedomili doteraz, prítomnosť siekt by nás mala viesť k pestovaniu komplexnej biblickej viery vo vedomostiach, vzťahoch a v kvalite kresťanského spoločenstva. A to všetko sa má diať v trvalej snahe o presvedčivé svedectvo viery (v dnešnom svete kultúrne integrované a morálne).

➤ **Náboroví pracovníci siekt často prichádzajú do styku s mladými, ktorí boli od detstva vychovávaní v kresťanskom prostredí. Prečo sa im potom tak často darí osloviť ich ponukou, ktorá je v mnohom odlišná od ich pôvodnej kresťanskej orientácie?**

V čase môjho pôsobenia v Svetovom luteránskom zväze v rámci programu pre mládež a študentov sme dostali od členských cirkví úlohu venovať sa výskumným projektom exodu mladých ľudí zo západnej Európy napríklad do novobudhistickej kláštorní v Nepáli a v severnej Indii. Otázka, ktorá nás viedla, znela takto: Prečo hľadajú naši mladí ľudia odpovede na svoje otázky tak ďaleko u cudzích učiteľov a nenachádzajú ich v chrámoch Dánska či Nemecka? Poznanie z tohto programu bolo, že mladí a iste i starší ľudia našej pretechnizovanej spoločnosti prejavujú túžbu aj po iných duchovných zážitkoch, ako im ponúkajú naše chrámy. V praxi našej viery im chýba osobné meditatívne ticho, dôverný rozhovor s človekom, ktorý má skúsenosti s Bohom a schopnosť vcítiť sa. Naše chrámové stretnutia s bohoslužobným programom, množstvom slov a spevu a bežná prax cirkví neponúkajú vždy dost priestoru na cieľavedomé zamyslenie nad sebou a ešte menej na dôverný kontakt s bratmi a sestrami a na prejavy radosti. Aj tu využívajú naše slabiny iní a nám treba kriticky zvažovať prax svojej viery.

➤ **Okrem uvedených dôvodov úspešnosti siekt v našom tradične kresťanskom prostredí je aj nevedomosť a pasivita kresťanov častou príčinou, prečo sa sektám darí získavať nových členov. Preto je**

veľmi dôležité, aby sa kompetentní snažili veriace a objektívne informácie aspoň o náboženských skupinách, ktoré pôsobia na Slovensku. Aké sú podľa Vás v tomto rezervy a aké konkrétne spôsoby mediálnej, osvetovej či edičnej práce považujete za najúčinnejšie?

Určite treba zároveň so snahou o skvalitnenie vlastnej duchovnej práce a pestovanie našich kresťanských spoločenstiev venovať viac pozornosti prenikajúcim náboženským prúdov so svetom predstáv a spôsobmi argumentácie, ktoré vytvárajú. Ťažkosť tejto práce však niekedy spočíva v mnohorakosti a menlivosti mnohých z nich, ako aj v tom, že ich práca je väčšinou neverejná. Stáva sa, že svoje verejné aktivity zastrešujú hodnotami, ktoré sú významné aj pre kresťanov: rodina, svetový pokoj a ochrana života. Niektoré z týchto hnutí prejavujú snahu ponúknuť novú platformu spolupráce mnohých náboženstiev v záujme spoločného univerzálneho cieľa a aj tu nie sme si úplne istí, ako reagovať.

Rozhodne je potrebné, aby sa tieto nové fenomény skúmali a aby sme nakoniec prezentovali verejne v publikáciách, publicistických a diskusných reláciách informácie o týchto nových náboženských kultúrach uprostred nás. Uvedomujem si tiež skutočnosť, že nadobudnúť poznanie o ich učení a živote často nie je možné bez osobného kontaktu a dialógu. Takáto komunikácia umožňuje preverenie jestvujúcich pohľadov a dáva tiež príležitosť pre našu osobnú pomoc čerpať z prameňov kresťanskej viery. Rozhodne sa informácia o týchto nových sektách má stávať súčasťou vyučovacieho programu cirkví určeného pre mládež, ale i

pre dospelých. Za efektívne pritom považujem najmä spracovanie takto získaných informácií najmä dostupnou technikou moderných médií, napr. videotechniky, ktorá umožní predstaviť oveľa komplexnejšie duchovné pozadie a predstavy novodobých siekt a náboženských hnutí a dôsledky ich pôsobenia medzi nami.

➤ **Odborníkov, ktorí by sa však boli schopní kvalifikovane zmocniť tejto náročnej úlohy je u nás stále nedostatok. Nebolo by preto prospešné, aby viaceré kresťanské cirkvi navzájom na tejto Pánovej brázde spolupracovali? Ak áno, aká je Vaša predstava o takejto prípadnej spolupráci a v čom vidíte jej konkrétne možnosti?**

Invázia siekt, dúfam, vyprovokuje efektívnejšiu spoluprácu kresťanských cirkví. Snaha o spoločné pochopenie týchto externých duchovných fenoménov môže mať viaceré pozitívne prejavy pre kresťanstvo na Slovensku. Spoločným štúdiom sa vždy provokuje aj sebakúmanie a sebakritika. Výsledkom môže byť aj oveľa väčšie vedomie o tom, čo nás spája, a potreba užšej spolupráce, aby sme ľuďom našej krajiny ukázali, že Kristova láska je medzi nami efektívna. Ekumenická spolupráca aj v tejto oblasti je podporným svedectvom o sile evanjelia a znaky nejednoty naopak kompromitujú nie iba jednotlivé kresťanské cirkvi, ale v konečnom dôsledku zvest' o Ježišovi Kristovi. Verím, že spolupráca cirkví vo výskume siekt sa stane ďalším príspevkom k ozdraveniu našich interných kresťanských vzťahov, a tým aj príspevkom k obnove národa.

Za rozhovor ďakuje
BORIS RAKOVSKÝ

ktorá Kríza, PRETRHLA

PUTÁ

Začiatky

Raymond Franz sa narodil v roku 1922 ako syn rodičov, ktorí boli členmi hnutia *Študentov Biblie*, neskôr náboženskej spoločnosti Svedkov Jehovových, už od Prvej svetovej vojny. Okrem rodičov boli traja z jeho starých rodičov spríbuznení s organizáciou *Strážna veža*, podobne ako jeho štyria strýcovia (vrátane Frederica Franza, ktorý sa neskôr stal štvrtým prezidentom spoločnosti). Najmladší z otcových bratov a jeho žena opustili rady Svedkov Jehovových potom, čo sa nesplnila predpoveď konca sveta, ktorý sa mal konať v roku 1925.

V roku 1938, keď mal Raymond 16 rokov, sa spolu so svojimi dvoma sestrami stal aktívnym členom Svedkov Jehovových. Jedna zo sestier odišla, aby navštevovala misionársku Gileádsku školu spoločnosti a slúžila nejaký čas v Brazílii. Potom, ako Raymond ukončil v roku 1940 strednú školu, stal sa *pionierom na plný úväzok* a ďalších 40 rokov zasvätil celý svoj život šíreniu zvesti organizácie Stráž-

na veža. Slúžil ako špeciálny pionier, dozorca nad celým obvodom a ako misionár na Karibských ostrovoch. Bol vymenovaný za hlavného dozorca v Portoriku (kde sa stretol a oženil so svojou ženou Cynthiou) a neskôr v Dominikánskej republike, v čase veľkých politických nepokojov, keď bola práca Svedkov zakázaná.

Služba v Béhelskom ústredí

V roku 1964 Nátan Knorr, toho času tretí prezident spoločnosti, požiadal, aby sa Raymond stal členom osadenstva medzinárodného ústredia v Brooklyne. Po rozhodnutí prijať túto funkciu sa Ray (ako ho oslovoval takmer každý) vrátil do Dominikánskej republiky, aby zaučil svojho nástupcu a nasledujúci rok spolu s Cynthiou opustil službu v Karibiku a pripojil sa k Béhelskej

rodine v New Yorku. Pridelili ho na prácu v oddelení pre tlač a onedlho ho požiadali, aby vypracoval biblický slovník pre Svedkov Jehovových. V rámci tohto projektu spolupracoval s tromi alebo štyrmi ďalšími členmi ústredia na tom, čo sa neskôr stalo vyčerpávajúcim biblickým slovníkom spoločnosti - *Pomôcka k porozumeniu Biblie* (1969). Okrem niekoľkých malých zmien a zahrnutia množstva obrázkov a ilustrácií je toto dielo stále publikované organizáciou Strážna veža ako dvojdielne dielo nazvané *Vhľad do Písem* napriek tomu, že mnohí z hlavných pisateľov už nie sú v organizácii, pretože boli vylúčení, prípadne iným spôsobom vytlačení.

Od Vedúceho zboru ku „Kríze svedomia“

Onedlho po tom, ako Ray dokončil práce na tomto knižnom projekte, dostal ponuku, aby sa stal členom medzinárodného Vedúceho zboru (čím sa v tom čase jeho počet rozšíril na 11 členov). Jeho jedenásťročná služba v tejto rade vyvrcholila „krízou svedomia“, ktorá spôsobila jeho odchod z organizácie a inšpirovala ho k napísaniu rovnomennej knihy. (Recenziu tejto knihy - *Kríza svedomia* - uverejňujeme na 27. str. - pozn. redakcie.) V 58. roku života (1980) sa cítil zrelý opustiť Vedúci zbor a odísť z Béhelu. On a Cynthia sa odsťahovali do Alabamy. Nasledujúci rok, po vyše 40 rokoch oddanej služby bol vylúčený a dôvodom vylúčenia bolo obvinenie z účasti na obede v reštaurácii s predtým vylúčenou osobou - svojím zamestnávateľom, podnikateľom a priateľom Petrom Gregersonom. Vzhľadom na to, že bol členom medzinárodného ústre-

Ústredie organizácie Strážna veža v Brooklyne, USA

dia a zároveň synovcom Fredericka Franza, vyvolal jeho odchod z organizácie medzi Svedkami Jehovovými širokú pozornosť.

Od čias smrti „sudcu“ Rutherforda v roku 1942 bol Rayov strýko Frederick Franz považovaný za najvzdelanejšieho prezidenta spoločnosti. Je známym faktom, že počas týchto rokov všetky „nové pravdy“ určené pre Svedkov pochádzali od neho, podobne ako rôzne zdôvodnenia politiky plošného vylúčovania nehodných alebo neposlušných členov. Frederick Franz bol v skutočnosti jediným prekladateľom Nového zákona – *Prekladu Nového sveta* (určeného pre Svedkov Jehovových – pozn. red.). Po odchode z Brooklynu mu Ray viackrát napísal, no odpovede sa od strýka nikdy nedočkal.

Život po Strážnej veži

Mnohí, ktorí čítali knihu *Kríza svedomia* sa čudujú, ako sa Rayovi a Cynthia darí v živote po veľkých zmenách, ktoré nastali v Bétheli v rokoch 1980-1981 (keď niektorí ďalší prominentní členovia Ústredia boli vylúčení). Medzi Svedkami Jehovovými sa šíria fámy o formovaní nejakého odštiepeného náboženského hnutia. Faktom je, že opak je pravdou. Ray neustále zdôrazňuje jeho vyhýbanie sa akejkolvek forme „novej organizácie“. Ľudia sa ho často pýtajú na to, ako si zariadil život. Ako on a Cynthia spolu vychádzajú? Aké sú ich náboženské postoje po tom, ako opustili Svedkov Jehovových?

Ako sa čitatelia *Krízy svedomia* dozvedeli, Ray strávil prvých niekoľko rokov po opustení Béthelu ako zamestnanec svojho dobrého priateľa Petra Gregersona, spolumajiteľa malej siete supermarketov v Alabame. V tom čase Peter zažil svoju vlastnú „krízu svedomia“ a podobne ako Ray sa rozhodol odísť od Svedkov Jehovových, hoci sa nepostavil do viditeľnej opozície k organizácii. Predsa len, bol to Peter, s ktorým bol Ray na neslávnom obede pripravil mu pôdu na jeho vylúčenie, aj keď ešte vtedy zákaz stretávania sa s vylúčenou osobou nebol súčasťou politiky organizácie. Onedlho Strážna veža prehodnotila svoju politiku čo sa týka stretávania sa s vylúčenými osobami a Ray bol retroaktívne vylúčený pre nedodržanie jej zásad. Keď sa v nasledujúcich dňoch viezol okolo inkriminovanej reštaurácie, Peter a Ray na to spomínali ako na „scény zo zločinu“.

Dnes majú Ray a Cynthia krásny dom v lesnatej, poloviedieckej oblasti asi 30 míľ

východne od Atlanty v Georgii. Nepýtaná a nečakaná štedrosť niektorých ľudí hrala veľkú rolu v uskutočňovaní tohto sna. Peter Gregerson mu poskytol prácu vo svojom obchode s potravinami a dovolil Franzovcom parkovať s ich obytným prívesom na svojom pozemku bez poplatkov počas prvých piatich rokov po príchode do Alabamy, čo pomohlo Rayovi ušetriť značnú čiastku z platu. V roku 1985, kým ešte stále žili v Alabame, ale už plánovali presťahovať sa do Georgie, prišiel neočakávaný list od úplne neznámej panej z ďalekej Austrálie, ktorej sa dostal do rúk výťažok knihy *Kríza svedomia* od priateľa z Južnej Afriky. K listu boli priložené aj dva šeky so štvorcifernou sumou; jeden pre Edwarda Dunlapa (bývalého gileádskeho matrikára, ktorý bol vylúčený pri čistkách v roku 1980) a jeho ženu Betty, a ten druhý bol pre Franzovcov. V odpovedi, vyjadrujúcej svoju vďačnosť tejto veľmi štedrej osobe, sa zmienili o svojich plánoch presťahovať sa do Georgie. Nato poslala ešte jeden šek, tentoraz so štvornásobne väčšou sumou ako bola pôvodná. S týmito darmi a s tým, čo sa podarilo Rayovi ušetriť, plus s osobnou pôžičkou od jedného z Cynthiinych príbuzných, si boli schopní kúpiť pozemok a začať so stavbou domu.

Knihy *Kríza svedomia* od čias, keď bola prvýkrát publikovaná, dosiahla celosvetový predaj asi 60 000 výťažkov, a to v siedmich jazykoch, pričom ďalšie preklady sa pripravujú. Mnohí, ktorí túto knihu čítali, napísali listy, v ktorých sa s vďakou Rayovi vyznávajú, že informácie prezentované v jeho knihe im konečne umožnili oslobodiť sa zo stavu veľkej neistoty a konečne upokojiť svoje srdcia.

Klebety

Ray nachádza istú iróniu vo zvyku Svedkov hovoriť o sebe ako o tých, ktorí sú „v pravde“, odvolávajú sa na zrejme klebety, ktoré o ňom kolujú, ako napríklad už zmienená informácia, podľa ktorej zakladá svoje vlastné náboženstvo. Podobne v USA ako aj v niektorých európskych krajinách sa rozchýrilo, že odvolal svoje stanovisko a podal žiadosť o znovuprijatie. Iná „rozprávka“ hovorí o tom, že bol zabitý pri automobilovej nehode. Tom Cabeen (bývalý dozorca nad tlačou Strážnej veže) mu poslal tričko s výrokom Marka Twaina: *Správa o mojej smrti sa príliš zveličila*. Popri všetkých týchto rečiach sa šíria

rôzne ohovárania, že Ray získal z publikovania svojej knihy veľký majetok. Do určitej miery to považuje za zábavné. Odvtedy, ako v roku 1986 ukončil pracovný pomer v Gregersonovom supermarkete, nedosahoval jeho príjem (vrátane sociálnych dávok) ani polovicu z toho, čo dostal ako zamestnaný. V posledných desiatich rokoch sa jeho čistý príjem pohyboval pod hranicou chudoby, stanovenej vládou. Napriek tomu on a Cynthia považujú svoje potreby za naplnené. Ako Ray poznamenal: akákoľvek počiatková prísnoš bola nahradená hospodárnosťou.

Vrátil by sa späť?

Na otázku mnohých ľudí, či by sa vrátil k Svedkom Jehovovým v prípade, že by sa v tejto organizácii udiala veľká reforma, odpovedá Ray nasledovne: „Čo sa týka môjho uvažovania na tému návratu do organizácie Strážna veža, neexistuje ani vzdialená možnosť na uskutočnenie takých reforiem, avšak, ak by sa aj uskutočnili, nemal by som záujem stať sa opäť súčasťou takéhoto náboženského systému. Základné časti učenia organizácie sú značne porušené a kozmetické zmeny nikdy nezasiahnu jeho základ. Duch, ktorý bol budovaný intenzívnym a stálym dôrazom na organizáciu je veľmi nezdravý a presúva pozornosť namiesto na Božieho Syna a Duchu Svätého na organizáciu, čo spôsobuje, že sa jej členovia, na svoju vlastnú škodu, zameriavajú zväčša na ľudský prvok. Osvojovanie si práva na systém ľudských práv a privilégií, ktoré spočívajú iba v Božom Synovi, je pravdepodobne najťažší priestupok. Po druhé, u Svedkov existuje aj vyvlastňovanie individuálneho skutočného zmyslu pre osobný vzťah s Bohom a Kristom, zabraňovanie pravému uplatňovaniu osobného svedomia ako dôsledku uloženia nespočetného množstva pravidiel a nariadení čisto ľudského pôvodu. Toto vytvára podobnú situáciu, aká je opísaná v Evanjeliu sv. Matúša (15. 9) v príbehu o vtedajších farizejoch, ktorí neboli schopní urobiť potrebné základné zmeny bez toho, aby narušili organizáciu, ktorej boli súčasťou. Kresťanstvo je, alebo by malo byť, bratstvom, nie štruktúrovanou spoločnosťou podriadenou centralizovanej administratíve.“

Podľa Internetu preložil
DALIBOR PERAŠÍN
(www.exw.com/rayfranz.html)

Sekty – fenomén na prahu tretieho tisícročia (2)

Nová religiozita

Žijeme v časoch zmeny kultúrnej paradigmy. Prebúda sa nový záujem o duchovný život v skupinách obyvateľov, ktoré sa predtým od náboženstva vzdialili. V tomto zmysle sa hovorí o novej religiozite. Nie je nová iba v tom zmysle, že sa objavuje tam, kde skôr prevládala skepsa a pragmatizmus. Je nová aj obsahovo. Mladí ľudia, ktorí pre seba znovu objavujú hodnoty spirituality sa zvyčajne nevracajú k štýlu duchovného života svojich rodičov či prarodičov. Je pravda, že niektorí z nich znovu objavujú kresťanstvo, prípadne judaizmus, teda dve náboženstvá, ktoré majú v západnej civilizácii viacstoročnú tradíciu, ale aj tieto náboženstvá sa prežívajú novým spôsobom. Inšpirácia sa často hľadá mimo tradičných náboženských smerov.

Treba jasne rozlíšiť sekty a nové náboženské hnutia. Sektou je, ako sme to už v minulom čísle ukázali, náboženská spoločnosť s totalitnými tendenciami. Ľudia, ktorí prežívajú novú spiritualitu, nemávajú tendenciu organizovať sa do náboženských spoločností. Veľká časť ich prežíva svoj vzťah k transcendentnu individualisticky. Ak sa aj zoskupujú, vytvárajú voľné skupinky záujemcov. Tieto zoskupenia bývajú liberálne orientované, otvorené a priateľsky naladené k iným hnutiam a spoločnostiam. V tomto prípade nejde o sekty. Mýlia sa tí, ktorí považujú všetko v novej religiozite za sektárske. Na druhej strane treba povedať, že sektárska mentalita niekedy preniká aj do tradičných náboženských smerov. Keď sa napríklad niektorá kresťanská cirkev cíti byť ohrozená, má tendenciu sa uzatvárať, zdôrazňovať diferenciu cirkiev – svet a posilňujú sa authority. Náboženské smery, o ktorých je tu reč, sú nové, ale čerpajú podnety zo starých náboženských tradícií. To nám pomáha orientovať sa v novej religiozite. Pokúsime sa o prehľad týchto smerov s tým, že si uvedomíme, že v každej skupine môžu byť náboženské

spoločnosti veľmi voľné a otvorené, prístupné ekumenickému alebo medzináboženskému dialógu, rovnako ako spoločnosti autoritárske, uzavreté a fundamentalistické.

Túžba po zážitku

Tým ľuďom, ktorí sa vracajú k „viere otcov“, robí problém to, že kresťanstvo sa opiera o vieru. Títo hľadajúci túžia po skúsenosti a zážitku. Neuspokojujú sa s doktrínou, organizáciou a rituálom, teda s vonkajším prejavom viery. Preto sú im blízke také smery, ako je letničarske, resp. pentekostálne (Pentekostes = gr. názov, ktorým sa od 2. stor. pred Kr. začal označovať židovský sviatok Týždňov, pozn. red.) hnutie. Niečo podobné sa prejavovalo v kritických obdobiach cirkevných dejín aj v minulosti. Vo svojej dnešnej podobe vznikol tento kresťanský smer na začiatku nášho

storočia v malej skupine kresťanov z niekoľkých protestantských denominácií v USA. Ukazuje svoju vitalitu tým, že dnes, na konci 20. storočia, sa k tomuto smeru hlási asi sto miliónov stúpencov v samostatných letničarských (Letnice = zastarané meno Turíc, slávnosti Zoslania Ducha Svätého, používané v bibl. terminológii prekladu Písma svätého Slovenskej evanjelickej cirkvi a. v., pozn. red.) cirkvách a zboroch, ako aj v spoločenstvách vo vnútri iných cirkví, katolíckej (kde sa hovorí o charismatickej obnove) a niektorých protestantských. V pravoslávii je tento smer zastúpený minimálne. Z nášho hľadiska je zaujímavá radikálna letničarska vetva, nazývaná *hnutie viery*. Tieto zbory zvyčajne necítia potrebu udržiavať ekumenické vzťahy s inými kresťanmi. Na čele stoja vodcovia, ktorí sa odvolávajú na priame Božie poverenie a na tom zakladajú svoju autoritu. Charakteristický pre nich je biblický fundamentalizmus a ideológia prosperity, teda koncepcia, podľa ktorej sa kresťan nemôže mať

zle. Nemôže byť chudobný alebo chorý. Stačí, keď uverí tomu, že je zdravý a bohatý a už to má.

Typickým javom našich postmoderných čias sú časté zjavenia rôznych nebeských bytostí, napríklad Panny Márie, anjelov a rôznych svätcov. Deje sa to najmä v katolíckej cirkvi, v pravoslávnych a starých východných cirkvách (tzv. predchalcedónskych). Na základe katolíckou cirkvou neuznaného súkromného mariánskeho zjavenia vznikli dve vetvy mariavitských kresťanov v Poľsku. Skupiny stúpenčov takýchto zjavení nebývajú pevne organizované, ale majú sklon k doktrínalnemu fundamentalizmu a bývajú málo ochotné k dialógu s okolím.

Širokú toleranciu a ochotu k dialógu môžeme vidieť v tých kresťanských hnutiach duchovnej obnovy, ktoré sa orientujú na mystickú tradíciu cirkvi a snažia sa o meditáciu a kontempláciu. Poučujú sa z mníšskej tradície kresťanského Západu i Východu, ale aj z mimokresťanských orientálnych duchovných smerov. Populárna je napríklad kresťanská joga alebo kresťanský zen.

Za hranicou kresťanstva

Významné nové duchovné smery preberajú od kresťanstva niektoré vybrané prvky a dopĺňajú ich svojimi vlastnými koncepciami. Ako príklady takého atypického, necirkevného kresťanstva môžeme uviesť mormónov, ktorí sa sami považujú za *Cirkev Ježiša Krista svätých posledných dní*. S klasickým kresťanstvom ich spája úcta k Ježišovi Kristovi a presvedčenie, že prispeli k spásu ľudí. Taktiež ich chápanie krstu a Pánovej večere nie sú príliš odlišné. Podstatný rozdiel vidíme v ich henoteistickom (gr. hén = jeden, theós = Boh) poňatí, teda v presvedčení, že Boh, ktorého ctíme je jedným z mnohých bohov a že aj ľudia sa v budúcnosti môžu stať bohmi a bohyňami v rovnakom zmysle. Je to náboženstvo úzko viazané na Ameriku. Imponuje prísnu životnou disciplínou. Pre súčasných hľadajúcich môže na ňom byť zaujímavé to, že Božie zjavenie stále pokračuje. Najvyšší predstaviteľ mormónskej cirkvi sa pokladá za živého proroka, ktorého ústami hovorí Boh. Moc mormónskych náboženských predstavených je značná a zasahuje do súkromia ľudí.

Ďalším príkladom môžu byť *Svedkovia Jehovovi*, ktorí seba samých chápu ako obnovené kresťanstvo, no nie ako cirkev, alebo dokonca ako jednu z kresťanských cirkví. Zvyčajne vylučujú spoluprácu s kresťanmi akéhokoľvek vyznania. V chápaní vzťahu medzi nebeským Otcom, Synom a Duchom Svätým sa výrazne líšia od niekolkostoročnej spoločnej tradície. Obdivuhodná je ich misijná aktivita. Ide o centralizovanú celosvetovú organizáciu riadenú z jedného centra. Napríklad ich časopisy a knihy sú rovnaké na celom svete, len sa prekladajú do rozličných jazykov.

Cirkev zjednotenia založená a vedená reverendom San Mjung Munom spája letničarske kresťanstvo s prvkami tradičného kórejského náboženstva. Cestou spásy podľa nich je zakladanie dokonalých rodín. To malo byť aj Ježišovým poslaním, ale zabránila tomu jeho poprava. Syn človeka, nový a tentoraz už úspešný Mesiáš prišiel v podobe reverenda Muna. Spolu so svojou manželkou sú vraj dokonalými rodičmi.

Letmo sa môžeme zmieniť o náboženskom spoločenstve zvanom *Rodina* so skrývanou pyramidálnou štruktúrou, silne zvýraznenou autoritou zakladateľa a vodcu a s poňatím morálky partnerských vzťahov, ktoré sa diametrálne líšia od tradičného kresťanstva. *Nová cirkev Kristova* nadväzuje na vízie a zážitky švédskeho mystika Swedenborga, *Kresťanská veda* zas stavia na duchovných skúsenostiach svojej zakladateľky Mary Bakerovej Eddyovej. Obe náboženské spoločnosti zdôrazňujú duchovnú stránku skutočnosti. Podobný spiritualizmus vyčítame aj z textov *Univerzálneho života*, ale pre ich myšlienkovú a jazykovú úroveň je veľmi ťažké dopracovať sa k bližšiemu poznaniu ich náuky a dozvedieť sa o ich praxi. Zvláštnu pozornosť si zaslúžia *grálové hnutia*, ktoré sa odvolávajú na stredoveké legendy o nádobe, v ktorej sa mala údajne uchovávať ako vzácna relikvia Kristova preliata krv. Novodobé grálové hnutia to vysvetľujú

symbolicky a ich organizačná štruktúra sa pohybuje od voľných združení až po uzavretú skupinu so silným vodcom a s očakávaním blízkych katastrof, ktoré celkom zmenia tvár Zeme.

Návrat k prírodným náboženstvám a ezoterike

Nové náboženské hnutia sa často hlásia k mimokresťanským duchovným zdrojom domáceho alebo cudzieho pôvodu. V posledných rokoch hľadajú niektorí ľudia útočisko v predkresťanských náboženstvách vlastných národov, obyčajne v keltskom a germánskom, menej často v slovanskom náboženstve. Ide samozrejme o rekonštrukciu týchto tradícií, pretože o nich objektívne vieme veľmi málo. Inšpirácia sa hľadá aj v neliterárnych náboženstvách tzv. prírodných národov, teda pôvodných etník Ameriky, Afriky, Arktídy a Sibíri. Oblúbeným javom v poslednom čase sa stal šamanizmus. Najväčšiu popularitu získala séria desiatich kníh amerického kultúrneho antropológa Carlosa Castanedu, ktorých hlavným protagonistom je indiánsky „čarodejník“ don Juan.

Inšpirácia sa hľadá aj v antických kultoch a mystériách a vo filozofických a náboženských školách rozvinutého helenizmu, napr. v novoplatonizme, novopytagoreizme, gnosticizme a hermetizme. Návraty k týmto zdrojom datujeme už do renesancie. Vtedy vzniká samostatná, od kresťanstva nezávislá duchovná línia spájajúca také náuky a praktiky, ako je astrologia, alchymia, mágia a kabala. Realizuje sa v rozenkruciánstve od jeho literárnych počiatkov na začiatku 17. storočia až po novodobé spoločnosti dovolávajúce sa tejto tradície (Lectorium rosicrucianum, AMORC, OTO, Golden Dawn, Telemický rád). Niektoré z nich sú uzavreté pred verejnosťou a utajujú svoje obrady a náuky. O sto rokov neskôr nadviazalo na túto líniu *slobodomurárstvo*, ktorého časť však neskôr opustila hermetickú tradíciu a sústredila sa na profánne osvetové, charitatívne a podobné ciele. Antropozofia vrátane náboženskej spoločnosti pomenovanej *Obec kresťanov* spája túto tradíciu s vybratými a nezávisle interpretovanými kresťanskými prvkami. Novodobý

okultizmus či ezoterizmus sa zdá byť veľmi tolerantný, ale niektoré spoločnosti okolo silných autorít majú sektárske tendencie.

Fúzie Západu a Východu

Z týchto našich informácií a úvah nemôžeme vypustiť smery postmodernej spirituality, ktoré vychádzajú z orientálnych tradícií. Moderná civilizácia pripravila politicky a technicky to, že sa dnes prekračujú a dokonca stierajú hranice medzi donedávna izolovanými civilizačnými okruhmi. Západ bol prostredníctvom misií, obchodu a niekedy aj politicky a vojensky prítomný v krajinách Ďalekého východu už od začiatku novoveku. Čínske tradície, hinduizmus a budhizmus prichádzajú do západného sveta s malým oneskorením, ale v posledných desaťročiach pozorujeme enormný vzostup záujmu o indickú filozofiu, o metódy meditácie a o sakrálnu umenie (rítus, hudba, literatúra, výtvarné umenie), spojené s týmito školami. Pevnejšiu organizáciu má hnutie označované ako ajurvédске alebo aj *Transcendentálne meditácie* a veľmi známe bhaktické (uctievacie) hnutie *Hare Krišna*. Diskusie vyvolávajú skupiny okolo výrazných vodcovských osobností orientálnej tradície, Šrí Radžniša (Osha), Šrí Chinmoya a Šrí Mata-dží Nirmala déví.

Novodobá religiozita neznamená len prilnutie k niektorému konkrétnemu smeru. Časté je kombinovanie rozličných prvkov. S tým začala na konci minulého storočia *teozofia*. Niečo podobné si vzali za svoj program *unitári - univerzalisti*. Najnovším prejavom takej synkretickej spirituality je hnutie nového životného štýlu s istými religióznymi prvkami, uvádzané zvyčajne pod anglickým názvom *New Age*. Navyše niektoré pokusy o nový životný štýl používajú vybrané metódy z rozličných náboženstiev (rituály, meditácie) na nenáboženské ciele, a síce na rozvoj ľudského potenciálu. Ide o metódy alternatívne k modernej psychoterapii a psychohygiene (*Silvova metóda, Zlatá myseľ, Modrá alfa, dianetika* spolu so *scientológiou*). Transpersonálna psychológia sa snaží premostiť medzi uznávanou akademicky zakotvenou psychológiou a postmodernými duchovnými inšpiráciami.

(dokončenie)

ODILO IVAN ŠTAMPACH, OP

Gnosticizmus

Kresťanstvo sa na svojej dejinnej ceste dostalo do kontaktu, ale aj do sporu s antickými náboženstvami i s antickou filozofiou. Popri štátnom náboženstve kultu cisára to boli starogrécke a orientálne vykupiteľské náboženstvá (medzi vojakmi bol obľúbený kult Mitru, rozšírený bol aj kult Isisy a Kybely). Veriť v „ukrižovaného Boha“ sa pohanom vidí nezmyselné a pre židov je to pohoršujúce (porov. 1 Kor 1, 18 - 25). Vo vzťahu k pohanskej literatúre je postoj kresťanských učencov rozličný. Na Západe sú výhrady silnejšie ako na Východe u Grékov. Zatiaľ čo grécki spisovatelia s Klementom Alexandrijským a Origenesom vidia v antickej filozofii akúsi predprípravu na prijatie kresťanskej viery, pre západných apologetov je táto filozofia neprijateľná – *Kristus je pravým učiteľom*. Napriek tomu Tertulján pri všetkej svojej skepse štýlom svojho písania prezrádza určitú dôvernosť k tomuto duchovnému bohatstvu pohanského sveta.

Povelkonočné ohlasovanie ako jadro svojho učenia zdôrazňovalo, že Boh povýšil Ukrižovaného a odovzdal mu všetko a on je jediný Kyrios (Pán). Priznanie sa k Ježišovi ako k Synovi Božiemu u Grékov nutne nastolilo otázku, ako sa to dá dať do súladu s monoteizmom. Boh mohol byť ako posledný princíp všetkej skutočnosti iba jeden. K tejto otázke sa vyjadruje už Evanjelium sv. Jána. Ak bol Kristus tej istej podstaty ako Otec, potom musel byť aj večný. Ako sa s tým znesie jeho narodenie v Betleheme? Ján siahol k obrazu *Logos*: Syn prebýva od večnosti v Otcovi ako nevyslovené *Slovo* v duši; tým, že sa vysloví, nezíska alebo nestratí nič zo svojej plnosti, pre iných sa stáva telom, t. j. zmyslovo vnímateľným a názorným. Výraz *Logos* hrá dôležitú úlohu v gréckej filozofii. Herakleitos ho použil už okolo roku 500 pred Kr. na označenie svetového poriadku. Stoická filozofia pod týmto výrazom rozumela panteisticky poňatý svetový rozum. Pojem bol rozšírený vo vyšších vrstvách gréckeho jazykového a kultúrneho sveta a prešiel aj do náboženského synkretizmu, ktorý sa vytvoril na Východe v posledných storočiach pred Kristom. Výraz *Logos* nadobudol význam hlásateľa Božieho zjavenia a nositeľa

Božieho vykúpenia. Takýto zmysel nachádzame aj v náboženskej filozofii alexandrijského Žida Filóna (50 r. po Kr.).

Apóstol Ján použil tento v pohanských filozofiách známy výraz, pretože písal evanjelium v Efeze, maloázijskom stredisku helénskej kultúry. Chcel takto čeliť nebezpečenstvu, ktoré z helénskej špekulácie hrozilo maloázijským cirkevným obciam. Preto v úvode svojho evanjelia zdôraznil, že len Kristus je pravý *Logos*, skutočný sprostredkovateľ Božieho zjavenia a vykúpenia, po ktorom helénsky svet túžil. Výrazu dal celkom nový obsah, ako to je vyjadrené už v prvých vetách *Prológu*. Svojím špecifickým obsahom dalo Jánovo evanjelium všetkým obciam, pochádzajúcim z pohanokresťanstva, novú orientáciu, ktorú nenašli v Listoch sv. Pavla. Zároveň ukázalo možnosť, aby kresťanstvo použilo pre svoj cieľ aj najvznešenejšie myšlienky gréckej filozofie a prostriedky helénskej religiozity a kultúry. Týmto spôsobom sv. Ján sprostredkoval kresťanom poznanie, že Ježiš Kristus nie je len Mesiáš očakávaný Židmi, ale je Spasiteľ celého sveta. Takto kresťanstvo nadviazalo kontakt s gréckou kultúrou už *Prológom* Jánovho evanjelia, a nie až v 2. či 3. storočí, ako sa všeobecne tvrdilo.

Niektorým robilo ťažkosť, či možno *Slovo* (*Logos*) predtým, než sa stalo človekom, označiť za samostatnú osobu. Justín, rodený Grék žijúci v Palestíne a neskôr predstaviteľ školy v Ríme (+ 165), hovoril o *druhom podľa počtu, nie podľa vôle* – a vyslúžil si tým výčitku kvôli diteizmu (dvojbožstvu). Jeho protivníci monarchiáni zdôrazňovali, že u Boha sa smie prijať iba jeden princíp (jedna monarchia), a boli obvinení, že vyzdvihli samostatnosť, prípadne božskosť osoby Ježiša Krista. Iní (ako Sabelius) hľadali riešenie v tom, že jedinému Bohu pripísali tri druhy pôsobnosti (*modi*, odtiaľ modalizmus): ako Stvoriteľ (Otec), Spasiteľ (Syn) a Posväcovateľ (Duch Svätý). V zásade by sa teda tiež mohlo povedať, že Otec trpel na kríži (patripasianizmus). Toto posledné už vôbec nezodpovedalo doterajšiemu zvestovaniu viery. Tu sa zdalo byť prijateľnejším chápanie Ježiša ako obyčajného člo-

veka, na ktorého pri krste v Jordáne zostúpil Boží Duch (tak tvrdí Teodot starší). Proti tomu však Evanjelium sv. Jána namieta, predovšetkým prvá kapitola, ako aj rozprávanie Matúša o poklone mudrcov, že už novonarodený Ježiš mal v sebe božskú vznešenosť (porov. Mt 2,1-12).

Hľadanie pravého chápania jedinečnosti Ježiša Krista viedlo k tu už naznačenej, no aj pre vedcov – špecialistov sotva prehľadnej rozmanitosti vysvetlení a interpretácií. V arianizme našli bod kryštalizácie tohto problému. Zdá sa, že jeho myšlienková stavba zaistila primerané miesto pre jedinečnosť Boha i pre osobitosť Ježiša. Arius (asi 260 – 336) uznal *jediného Boha, ktorý sa jediný nestal, je jediný nesmrteľný, jediný múdry a jediný dobrý*. Tento Boh splodil *mimo času a pred všetkými stvoreniami syna, dokonalé stvorenie, nie však také, akým je jedno z ostatných stvorení, ale stvorenie nemenné a stále; jemu dal Otec všetko do dedičstva*. Je však podľa neho nelegitímne označiť Ježiša Krista za Boha, ako napríklad neveriaci Tomáš vo svojom vyznaní: Pán môj a Boh môj! (Jn 20, 28). Kristus je Bohu len podobný (homoiós).

Túto chaotickú situáciu však pripravilo učenie *gnózis*. Gnostická náuka ako chobotnica siaha svojimi mnohými ramenami na podstatu kresťanskej viery. Nebolo to definované učenie, ani ohraničená filozofická škola, zahrnovala však „pravé poznanie“ (gnosis = poznanie) o vlastnej osobe, o pôvode sveta a zla, ktorá mala viesť k spásu. Dianie vo svete bolo gnostickými teóriami označené ako boj medzi silami svetla a tmy. Siahli pritom na mýty rôznych náboženstiev – rozlišujeme babylonskú, iránsku, egyptskú, židovskú, hellenistickú gnózu. Po objavení veľkej gnostikovej knižnice v roku 1946 v Nag Hammadi v Egypte môžeme dnes vedieť o podstate gnosticizmu viac. V týchto jednotlivých odtieňoch gnosticizmu možno spoznať určitú základnú schému. Ich fantastický alegorický výklad Písma spájal platónsku a pytagorovskú špekuláciu s vykypiteľskými myšlienkami pohanských mystérií, s mytologickým rozprávaním o stvorení sveta a s astrológiou starého Orientu.

Z plnosti Boha (pleróma), zo svetla prúdia božské sily (emanácie), ktoré majú vlastné bytie (eóny). Odklonom od Praotca – v niektorých smeroch aj pôsobením už vždy existujúceho protiprincípu – utvára sa matéria a stvorenie. V človeku sa nachádzajú obe: matéria (tma) a stopy svetla. Kristus ako božská sila v ľudskej podobe ukazuje svojim učením cestu k odpojeniu

matérie od svetla. On sám víťazí pri svojom výstupe do neba nad eónmi nepriateľskými Bohu. Tento pohľad na proces spasenia viedol k rôznorodým úsudkom. Ak je matéria nepriateľkou svetla, potom je telo žiaľom ducha a putom pre dušu, potom sú zdržanlivosť, prekonávanie a umŕtvovanie žiadostí neodmysliteľné pre zbožných veriacich (enkratiti). Niektorí teológovia sa odmietli ženiť, pretože by ich to viazalo k tomuto svetu (Marcion, Montanus), alebo sa aspoň znovu oženili (Tertulián) a chceli zaviesť namiesto doteraz ľubovoľne vykonávaného pôstu povinný pôst. V časoch prenasledovania zakazovali útek. Pre nich bolo nemysliteľné, aby Boží Syn nadobudol ľudskú, telesnú existenciu. Bol človekom iba zdanelivo (docketizmus), preto sa ani udalosti jeho narodenia a jeho detstva nemajú považovať za pravdivé. Aj na kríži zomrel iba zdanelivo. Zmŕtvychvstanie veriacich sa uskutoční bez tela.

Gnostické učenie je vo svojej podstate absolútne nekresťanské, pretože popiera podstatu kresťanstva – vieru v skutočné božstvo Kristovo. Táto kompilácia náboženských a filozofických prvkov sa javí v mnohom ako dnešné New Age tých čias. Od začiatku však malo veľa stúpenčov. Cirkev v ňom preto spoznala veľké nebezpečenstvo, ako to vyplýva z novozákonných listov (1 a 2 Tim, Kol, Ef, 2 Pt, Jud) a odmietla ho ako škodlivé. Obranný boj proti gnosticizmu viedli predstavení cirkevných obcí (napr. korintský biskup Dionýz). K starostlivosti o čistotu viery predstavených cirkevných obcí sa pripojil boj teologický. Historik Euzébius dosvedčuje, že obidva spôsoby sa často prelínali. Z veľkých teológov – odporcov bludného učenia, treba predovšetkým spomenúť sv. Ireneja, Hypolita Rímskeho a zo začiatku aj Tertuliána. Značnú zásluhu zohrala aj Alexandrijská škola Klementa Alexandrijskeho.

Lyonský biskup Irenej vo svojom hlavnom diele známom pod *názvom Adversus haereses* (vzniklo v rokoch 181 – 189, jeho grécky originál sa nezachoval) vykladá obsah jednotlivých gnostických systémov (1. kniha) a v ďalšej časti nesprávne učenie odmieta na základe vážnych argumentov (2. – 5. kniha). V polemike proti gnostikom sa riadili kresťanskí spisovatelia, najmä sv. Irenej, tromi základnými pravidlami. Prvé pravidlo bolo nasmerované proti gnostickým knihám. Jediné knihy, ktoré sa od začiatku používali v kresťanských obciach, sú prameňom viery. Týmto spôsobom bolo odmietnuté nespočetné množstvo apokryfných kníh. Ďalším taktickým pravidlom v

boji proti heretikom bola vernosť apoštolskej náuke. Známa je Irenejova zásada: *Držme sa pevne kánona pravdy*. Myslel na krstný symbol, ktorý vylučuje gnostické mýty a špekulácie. V tomto období ako výsledok boja proti gnostikom Apoštolské vyznanie viery dostalo konečnú podobu (uvádzajú sa v ňom udalosti, ktoré potvrdzuje Ježišovo vtelenie a cestu spásy). Tretie pravidlo sa obrátilo proti predstaviteľom gnostických škôl a siekt. V tretej knihe svojho spisu Irenej píše: *Podanie apoštolov je celému svetu zjavné a každý, kto chce vidieť pravdu, môže ju nájsť v každej cirkevnej obci, a my sme schopní vymenovať ustanovených biskupov v jednotlivých cirkevných obciach, ako aj ich nástupcov až do dnešných čias. Nikto z nich nikdy neučil, ani netvrdil, že pozná, čo títo (gnostici) povymýšľali* (3, 1).

V zmysle obrannej taktiky kresťanov proti bludárom, gnostikom chýba podstatná vlastnosť: chýbajú nástupcovia apoštolov, a preto nemajú ani bezpečnú charizmu pravdy, ktorú presbyteri podľa záľubenia Otcovho prijali s nástupníctvom v episkopáte.

Víťazstvo kresťanstva nad gnosticizmom ukázalo silu a schopnosti nového učenia a jeho nezlučiteľnosť nielen s orientálnym kultom (v mnohých podobách), ale aj s helénskou náboženskou filozofiou. Zachránilo ho tiež od nebezpečenstva, že pri svojom vstupe do rozsiahlej rímskej ríše stratí svoju identitu. Cirkev si vybudovala cirkevnú organizáciu na čele s biskupmi – nástupcami apoštolov, ktorí boli zárukou pravej kresťanskej náuky. Kristova Cirkev sa prejavila aj v pravom katolíckom zmysle, pretože odmietla rozlíšenie praktizované v gnostickom rozdeľovaní veriacich (pistici) od predstavených (gnostici), alebo na pneumatikov (dokonalých), psychikov (priemerných), či hylikov (zavrhnutých). Zo strany Cirkvi bola a je hlásaná všeobecná platnosť kresťanskej náuky pre všetkých členov cirkevných obcí všetkých čias a všetkých národov.

VILIAM JUDÁK

Prof. ThDr. Viliam Judák (* 1957) –

rektor Kňazského seminára sv. Gorazda v Nitre, profesor cirkevných dejín na Rímskokatolíckej cyrilometodskej bohosloveckej fakulte UK v Bratislave a na Teologickom inštitúte a Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre.

Fenomén zvaný **SCIENTOLÓGIA**

(1)

Čierna a biela

Náboženské sekty (a scientológia sa medzi ne právom zaraďuje) si vo svojom čiernobielym videní vôbec nepripúšťajú možnosti prechodu: to, čo patrí k ich svetu je dobré, správne, a teda biele, to, čo je mimo je skazené, prehnité, nepriateľské, a teda vždy čierne. S diferencovaným či vyváženým pohľadom sa u nich nemožno stretnúť. Musel by patriť človeku, ktorý je už jednou nohou zo sekty vonku.

Toto prísne oddelenie na čiernu a bielu však nie je len charakteristikou sektárskeho videnia sveta. Sekta sama do nášho sveta vstupuje tak, že vyžaduje čiernobiele hodnotenia aj od nás. A keď hovoríme o scientologickej cirkvi, musíme dať v zásade za pravdu len jednému či druhému extrému. Stredná cesta – aj keď sa nám to v postmoderných časoch nemusí páčiť – v skutočnosti jednoducho neexistuje. Na jednej strane je napr. tvrdenie, že *nijaký autor ani filozof moderných čias neprispel takou mierou k zlepšeniu jedinca a spoločnosti ako L. Ron Hubbard* (zakladateľ scientológie) a že *človek našich čias nemá lepšieho priateľa ako jeho*. Na druhej strane je napr. priamočiare hodnotenie sudcu Lateyho (Najvyšší súd v Londýne, 23. 6. 1984): *Dôkaz je zjavný a nezvratný: pán Hubbard je šarlatán... Scientológia je nemorálna a spoločensky škodlivá... je skazená, nepoctivá a nebezpečná. Skazená preto, že je založená na klamstvách a podvode a má svoj skutočný účel v získaní moci a peňazí pre pána Hubbarda... Je nepoctivá preto, lebo dáva voľný priechod nečestným metódam, ktoré sa praktizujú jednak na ich stúpencoch, ktorí neplnia rozkazy bezmyšlienkovito, jednak na tých, ktorí ju kritizujú alebo stoja proti nej. Je nebez-*

Ron Hubbard s jeho neodmysliteľným „ vynálezom“ – elektropsychometrom

[Handwritten signature]
I. Ron Hubbard

pečná preto, lebo jej cieľom je loviť ľudí... indoktrinovať ich a vymyť im mozog, aby sa stali nepochybujúcimi zajatcami a nástrojmi kultu, odtrhnutými od zvyčajného myslenia, života a vzťahov.

Bol teda Hubbard vedec, mesiáš a ľudomil, alebo jeden z najväčších podvodníkov našich čias? Je scientológia cirkev, ktorá má riešenie pre tento svet, alebo grandiózny stroj na vyťahovanie peňazí od dôverčivých ľudí? Ak chceme vedieť odpoveď na tieto otázky, potrebujeme poznať aspoň základné fakty.

Scientologická cirkev je spoločenstvo, o ktorom sa vedú diskusie na najrôznejších úrovniach. Nedávno sa dokonca stala predmetom diplomatických sporov medzi Spojenými štátmi a Nemeckom. Je to do takej miery rôznorodý jav, že sa ním budeme zaoberať v dvoch častiach. Prvá bude zameraná najmä na históriu a učenie, v druhej pôjde skôr o prax.

Cesta k dianetike

Nemožno sa čudovať, že sa stretávame s úplne diametrálne odlišným hodnotením vierohodnosti náboženského presvedčenia. V scientológii – a to už také zvyčajné nie je – sa však stretávame aj s diametrálne odlišným prístupom k životným reáliám náboženského vodcu a zakladateľa.

Vari jediné, s čím sa dá so scientologickými životopiscami Lafayettea Ronalda Hubbarda bezvýhradne súhlasiť, je dátum a miesto jeho narodenia: 13. marca 1911 v Tildene v Nebraske. O svojom ďalšom živote Hubbard a spolu s ním ďalší scientológovia uvádzajú, že prežil romantické detstvo v úzkom spojení s Indiánmi na ranči v Montane. Triapolročný sa vraj naučil čítať a písať, v 12 rokoch už prečítal množstvo klasikov a rástol v ňom záujem o filozofiu a náboženstvo. Medzi rokmi 1927 a 1929 žil medzi kňazmi, lámami a mudrcmi a ako devätnásťročný mal už precestovanú Čínu, Japonsko a ďalšie oblasti Orientu a Pacifiku, kde poznával rôzne svetové kultúry. Aj keď (podľa tohto zdroja) už bol expertom v množstve rozličných kultúr, na univerzite študoval stavebné inžinierstvo a zaoberal sa aj psychológiou. Rozhodol sa, že *formálne štúdium mu už nemá čo ponúknuť*, a tak zakrátko univerzitu opustil. Živil sa písaním a ním si zarábala aj na vedecké expedície, ktoré sám viedol. V Druhej svetovej vojne mal slúžiť ako vzorný, statočný a vysoko oceňovaný námorný dôstojník. Na konci vojny bol hospitalizovaný v nemocnici – *čiastočne slepý a ochrnutý*. Silou svojej mysle však údajne vyliečil nielen seba, ale aj iných pacientov.

Táto verzia životopisu však nenašla oporu v nezávislých zdrojoch. Dokumenty

naopak ukazujú, že Hubbard prežil detstvo v meste Helena, a nič nenasvedčuje, že by mal byť zázračným dieťaťom. Roky, ktoré mal stráviť s učeními mužmi v kolískach dávnych civilizácií, prežil v školách v Seatt-le a v Helene s krátkymi periódami v Bre-mertone (v štáte Washington) a na ostrove Guam, kam bol jeho otec - námorný dôstojník - v roku 1927 na čas prevelený. Jeden a pol roka (1930 - 1932) Hubbard študoval na Univerzite Georga Washingto-na stavebné inžinierstvo, opakovane sa mu však nepodarilo zložiť skúšku z matemati-ky. Nedokončil ani kurz molekulárnej a ató-movej fyziky. Trochu kuriózný doktorát sa mu podarilo získať až v roku 1953, a to na Sequoia University, na ktorej sa vyučuje systémom korešpondenčných kurzov, bez prednášok a skúšok. Ani v príslušných dokumentoch nie sú nijaké doklady o tom, že by údaje o vedeckých expedíciách boli pravdivé. Počas vojny sa Hubbard nestal hrdinom a neochrnil ani neoslepol. Zdá sa, že životopis, ako ho sám Hubbard a scien-tológovia podávajú, je iba súčasťou jeho rozsiahleho spisovateľského diela ovplyv-neného fantáziou. Scientologické životopi-sy naopak mlčia o Hubbardovom takmer celoživotnom zaujatí pre satanizmus a sexuálnu mágiu. V roku 1946 sa stal významným a aktívnym členom lóže O.T.O. (Ordo Templi Orientis), ktorú založil sám otec novodobého satanizmu Aleister Crow-ley (1875 - 1947). Jednou zo stôp sataniz-mu na Hubbardovom živote a diele je aj kríž, ktorý prijala Scientologická cirkev za svoj symbol. Tvarovo je taký istý ako kríž ezoterických tradícií (napr. rozenkruciá-nov) alebo ako kríž na jednej zo slávnych Crowleyho tarokových kartách.

Krátko po svojom pokuse o štúdium sa Hubbard po prvýkrát oženil a začal sa živiť ako spisovateľ brakovej a vedecko-fantastickej literatúry. Na tomto poli dosiahol aj určité úspechy a medzi priaznivcami tohto žánru sa preslávil (knížka *Děs* napr. vyšla aj v češtine v nakladateľstve Svoboda - Libertas v roku 1992). Úplne spokoj-ný však ešte nebol. Skutočný prelom si sľu-boval až od dianetiky.

Dianetika

Slovo *dianetika* dnes scientológovia vykladajú ako zloženinu gréckych slov dia (cez) a nous (mysel). Má to byť učenie o duchovnej bytosti vo vzťahu k telu, ktoré obsahuje metódu, s pomocou ktorej možno

znovu obnoviť pôvodný duševný potenciál. Podľa Hubbarda je totiž naša myseľ zložená z dvoch častí: analytickej mysle (v tej sú uložené všetky vnemy a zážitky, ktorými môžeme vedome disponovať) a reaktívnej mysle, ktorá existuje pod úrovňou ľudské-ho vedomia a ktorá nie je pod vlastnou kontrolou človeka. Táto reaktívna myseľ má byť príčinou všetkých neúspechov člo-veka, pretože ukladá všetky zlé veci, ktoré sa vám prihodili, a vyhadzuje vám ich späť vo chvíľach nebezpečenstva alebo rozruše-nia a nariaďuje vám správať sa tak, ako ste sa nerozhodli. Odstránením týchto negatív-nych engramov z reaktívnej mysle a ich presunom do analytickej mysle si ich člo-vek údajne môže uvedomiť, a tým ich ovládnuť. Na tento presun má slúžiť špeci-álna metóda - *auditing*. Pomocou auditin-gu je možné dospieť až do stavu clear: Clear je osoba, ktorá už nemá reaktívnu myseľ. Auditingom rozpoznala nevedomé bolestivé zážitky a ich škodlivé pôsobenie voči ostatným. Tým tieto zážitky stratili svoju silu a vplyv na osobu. Kúsok po kúsok bol odstraňovaný náboj - škodlivá energia, uložený v reaktívnej mysli. Tým osoba znovu získa pôvodný potenciál seba-určenia, schopností, zodpovednosti a šás-tia. Stav clear je jeden z najdôležitejších stupňov poznania na moste, na ceste k úpl-nej duchovnej slobode.

Svoj objav Hubbard zverejnil v knihe *Dianetika, moderná veda o duševnom zdraví* (1950; na sklonku roka 1997 vyšla aj v češtine). Netreba veľa znalostí na to, aby sa dalo poznať, že ide o súbor pozme-nených poznatkov a pojmov Sigmunda Freuda (bez toho, aby bol Freud alebo iný vykradnutý autor citovaný). *Dieľo je od začiatku podvod*, píše psychológ Jiří Růžič-ka, *predstiera vedeckosť, ale vedu si nectí, zaujíma sa o liečebnú starostlivosť, a pritom ju zneužíva, sľubuje nesplniteľ-né a vytvára ďalšiu utópiu, na ktorú naletí mnoho zúfalých, opustených a poblúdených ľudí*.

Aj napriek tomu, že kritického čitateľa pravdepodobne zarazí hra na vedeckú ter-minológiu a autorovo veľikášstvo už na prvých stránkach, kniha Dianetika sa sku-točne stala svetovým bestsellerom (aj keď údaje v scientologických propagačných materiáloch treba brať s rezervou). Na vysvetlenie tejto skutočnosti budú mať blíz-ko slová nositeľa Nobelovej ceny za fyziku prof. I. I. Rabiho: *Tento zväzok obsahuje pravdepodobne najviac sľubov a najme-nej dôkazov v pomere k jednej strane než akákoľvek publikácia od objavenia kníh-*

tlačé. A ľudí, ktorí sa s takmer nábožen-ským zaujatím vrhajú do náručia sľubov na „vedeckej“ úrovni, aby nimi vykresali iskru vo svojich zmarených ambíciách, márných nádejach a ideáloch, je žiaľ, skutočne stále dosť. *Aj keď* - ako lakonicky poznamenáva Růžička - *hoci knihu údajne čítalo 100 miliónov ľudí, na ľudstve to našťastie prí-liš veľa stôp nezanechalo*.

Z vedy sa stáva náboženstvo

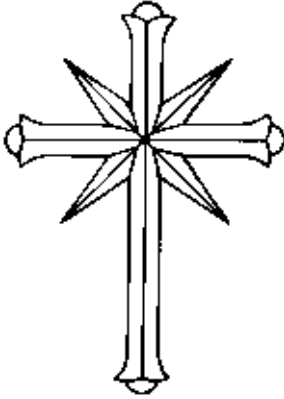
Aj keď sa Dianetiky bezprostredne po vydaní vraj predalo 150 tisíc kusov (než ju vydavateľ kvôli škandálom stiahol z preda-ja), roky, ktoré po vydaní nasledovali, boli pre Hubbarda krušné. Skrachovalo mu aj druhé manželstvo (jeho manželka Sára *požiadala o rozvod pre extrémnu krutosť, veľké duševné muky a fyzické utrpenie*), skrachovala aj Hubbardova dianetická nadácia a nasledoval aj rozchod s milioná-rom a Hubbardovým mecenášom Danom Purcellom. Navyše bola Hubbardova dia-netika vystavená tvrdej kritike zo strany psychológov a psychiatrov a Hubbard sám mal nepríjemnosti s úradmi kvôli liečeniu dianetikou bez lekárskeho oprávnenia (aj v českom vydaní knihy Dianetika, mo-derná veda o duševnom zdraví, je dianeti-ka definovaná ako liečenie).

V tejto núdzovej situácii (na prelome rokov 1953 a 1954) sa Hubbard rozhodol transformovať dianetiku do náboženstva. Využil na to pojem scientológia (ktorý sa vysvetľuje ako slovo zložené z latinského *scio* a gréckeho *logos* s významom *veda o poznaní*, ktoré už niekoľko mesiacov pou-žíval popri už vykričanom pojme dianetika. Základom Scientologickej cirkvi sa stala Hubbardova medzinárodná asociácia scien-tológov (HASI), založená roku 1952 v Lon-dýne. Scientológovia, ktorí doposiaľ pôso-bili ako dianetickí „poradcovia“, sa teraz nazývali pastormi (angl. minister), boli oblečení do odevov, ktoré vyzerali cirkev-ne, nosili koláriky a ako symbol prijali kríž, pripomínajúci kresťanstvo.

Hubbard vydal niekoľko inštrukcií, ktoré sa týkali scientologických svadiieb, krstov a pod. Avšak ešte v roku 1969 cítil Hubbard nutnosť vo svojom internom prí-kaze zdôrazniť, že scientológia je nábožen-stvo. *Nikdy to nebolo nič iné*, napísal. Napriek všetkým týmto kozmetickým úpra-vám sa však Scientologickej cirkvi podari-

lo dosiahnuť v nábožensky maximálne liberálnych Spojených štátoch štatút daňovo zvýhodnenej organizácie až po takmer 40 rokoch usilovného lobovania a po nespočetných súdnych pojednávaniach.

Jeho prvorodený syn, ktorého prezývali Nibs (*1934) a ktorý sa so svojim

Križ, ktorý prijala Scientologická cirkev za svoj symbol. Tvarovo je taký istý ako križ ezoterických tradícií...

otcom a scientológiou roku 1959 rozišiel, na tieto časy spomína takto: *Môj otec vždy ponúkal scientológiu a auditing ako založené čisto na vede a nie na náboženskej viere. Vždy sme ponúkali a distribuovali publikácie „s vedeckou zárukou“. To bolo a dodnes je bežná prax. Otec a ja sme vytvorili „náboženskú fasádu“ iba z dôvodov daní a právnej ochrany pred obvinením z podvodu. Skoro vždy sme hovorili takmer každému, že scientológia je skutočne veda a nie náboženstvo a že náboženská fasáda bola vytvorená len kvôli vládnym úradom.*

Ešte o krok ďalej ide Gerald Armstrong, ktorý scientológiu opustil v roku 1984 potom, ako sa zoznámil s niektorými jej akciami a s faktmi o jej zakladateľovi: *Scientológia je v skutočnosti – vo svojich vrcholových štruktúrach – prezentovaná ako protiklad k náboženstvu, ktoré je považované za aberáciu ľudstva, za duševnú nenormálnosť.*

Súčasní scientológovia však dávajú vzniku scientológie ako náboženstvu celkom iné motívy: *„V roku 1950 vydaná kniha Dianetika je usporiadaná skôr „svetský“; napriek tomu si už vtedy bol L. Ron Hubbard vedomý náboženského poňatia tejto tematiky. Scientológia sa teda rozvíjala ako učenie o ľudskej duši a jej vzťahu k vesmíru. Dianetika je predchodkyňa scientológie. V mnohých aspektoch bola nanovo zhodnotená na základe scientológie a dnes je jej súčasťou.*

Základy scientologického náboženstva

Ľudská duša sa v Scientologickej cirkvi nazýva *thetan* (to ste VY alebo to si TY, nesmrteľná duchovná bytosť, ktorá obýva telo a riadi okrem neho aj myseľ). Thetani vraj žijú už trilióny rokov, a to tak, že sa rodia znovu a znovu do iných tiel. Na tejto ceste utrpeli isté aberácie a tieto „galiby“ teraz thetanov obmedzujú a zabraňujú im fungovať ako božským bytostiam. Dianetickým auditingom nastupuje thetan cestu k svojmu oslobodeniu (tzv. Most k úplnej slobode). Na tejto ceste je údajne zbavovaný týchto negatívnych záznamov, dochádza do stavu clear a ako operujúci thetan stúpa ďalej po stupňoch až k vyslobodeniu (spaseniu), kde thetan získava svoje pôvodné schopnosti, medzi ktoré údajne patrí dokonalý zdravotný stav či nadprirodzené schopnosti (levitácia a pod.). Na najvyšších stupňoch je thetan znovu božskou bytosťou. Operujúci thetan (OT) je schopný kontrolovať hmotu, energiu, priestor a čas, nie je týmito vecami kontrolovaný. OT je schopný byť príčinou v živote.

V 60. rokoch začal Hubbard vydávať inštrukcie k jednotlivým úrovniam OT. Kurzy na týchto úrovniach sú extrémne drahé a zachovávajú sa v úplnej tajnosti, a to aj pred tými scientológmi, ktorí k nim ešte nedospeli. Scientológovia sú presvedčení, že by mohli utrpieť fyzické a duchovné zranenia i smrť, pokiaľ by sa dozvedeli obsah tých stupňov skôr, než absolvujú príslušné prípravné kurzy. Napriek tomu sa v roku 1985 objavil na verejnosti obsah stupňa OT 3 (zvaného *Ohňová stena*), ktorý Hubbard údajne objavil a absolvoval roku 1967 a prišiel pritom vraj takmer o život a o rozum. Na veľké prekvapenie nezasvätených čitateľov sa na stupni OT 3 odhaľuje história stará 75 miliónov rokov, ktorá vraj spôsobila všetky doterajšie problémy ľudstva. Vtedy mala byť Zem časťou galaktickej konfederácie, ktorej vládol tyran Xenu. Konfederácia bola preludnená a tento problém Xenu vyriešil presunom časti populácie na Zem a iné planéty a vyhubením. Thetani týchto obetovaných živých bytostí boli postihnutí takými silnými aberáciami, že ovplyvnili kultúru a náboženstvo všetkých nasledujúcich generácií.

Horné stupne OT (na stupnici Mostu k úplnej slobode je ako najvyšší uvedený stupeň OT 15) dosiahol údajne zatiaľ len sám Hubbard. Preto jeho smrť môžu scientológovia vyjadriť slovami: Potom, ako považoval metodické usporiadanie svojho diela za uzatvorené, opustil L. R. Hubbard 24. januára 1986 svoju telesnú schránku. Alebo – povedané slovami jedného z najvyššie postavených scientológov Davida Miscavige bezprostredne po Hubbardovej smrti – sa Hubbard posunul na tú úroveň OT, na ktorej telo už nie je ničím iným než prekážkou.

Záver

Scientológia je plodom fantázie priemerného amerického spisovateľa L. R. Hubbarda. Po odbornej kritike jeho novej „vedy“ dianetiky vznikla Scientologická cirkev, ktorá však využíva rovnaké teórie ako dianetika. Jej pseudonáboženské učenie je určené pre pokročilých scientológov, ktorí môžu túžiť po odpovediach na svoje náboženské otázky a ktorí sú už ochotní akceptovať všetko, čo pochádza z Hubbardovej dielne (mimochodom – skepsu voči Hubbardovým objavom scientológovia považujú za hlbokú psychotickú aberáciu). A – samozrejme – toto náboženské učenie (s vyznaním viery, katechizmom, obradmi a pod.) je určené aj pre úrady a tie situácie, keď je pre Hubbardove teórie výhodnejšie byť vedecky nenapadnuteľným náboženstvom než vedou, ktorá, či chce alebo nechce, je vystavená objektívnemu skúmaniu.

ZDENĚK VOJTÍŠEK

PhDr. Zdeněk Vojtíšek (* 1963) –

hovorca Spoločnosti pre štúdium siekt a nových náboženských smerov v Českej republike. Je zodpovedným redaktorom časopisu Dingir, ktorý je tematicky zameraný na pôsobenie siekt, cirkví a nových náboženských smerov. Svoje bohaté vedomosti a skúsenosti zúročil v knihe *Netradičné náboženstvá*, ktorá tento rok vyšla vo vydavateľstve Dingir.

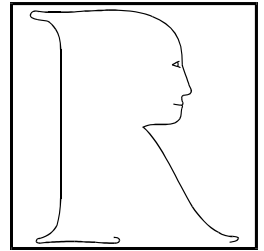
(V druhej časti sa autor zameria na samotnú prax scientológie.)

Ludia,

bol som

Kleopatrou!

FÓRUM

Rozhovor s MUDr. Alojzom Rakúsom, predsedom Psychiatrickej spoločnosti Slovenskej lekárskej spoločnosti o reinkarnácii a veciach s ňou súvisiacich

► Viaceré sociologické prieskumy naznačujú, že práve v tradične kresťanských krajinách sa viera v reinkarnáciu (prevetľovanie duše) stáva čoraz populárnejšia. Aj napriek tomu, že toto učenie nevychádza z Biblie, dokonca jej protirečí, ovplyvňuje mnohých katolíkov či veriacych z iných tradičných kresťanských cirkví. Je tento paradox zapríčinený iba cielenou propagáciou v médiách, alebo to má hlbšie korene?

Propagácia v médiách (či už cielená alebo necielená) môže plniť istú funkciu, nemyslím si však, že by ona sama mohla byť v rozhodujúcej miere príčinou zvýšeného príklonu kresťanov k viere v reinkarnáciu. Mediá a iné podobné vplyvy vytvárajú skôr určitú spoločenskú atmosféru alebo mentalitu, v ktorej sa potom tejto viere lepšie darí. Bližšie skúmania totiž poukazujú na to, že viera v reinkarnáciu má u kresťanov (ak ju aj v sociologických dotazníkových prieskumoch pripúšťajú) viac-menej „folklórny“ charakter, nejde teda o súčasť uceleného vieroučného systému, ako napr. v hinduizme a budhizme, prípadne v niektorých novších náboženských hnutiach, resp. sektách (napr. antropozofia, niektoré odnože špiritizmu a pod.).

Závažnejšia je podľa mňa otázka, ako je možné, že kresťania – hoci je to v rozpore s Bibliou a s učením kresťanských cirkví – možnosť reinkarnácie vôbec pripúšťajú. Nazdávam sa, že najmä preto, lebo i kresťanstvo týchto kresťanov je nezriedka iba „folklórne“: ku kresťanskej viere sa síce hlásia, ale poznajú ju len veľmi povrchno. Osvojili si niektoré zjednodušujúce poučky a predstavy, ktoré nechápu alebo nedávajú do súvislosti s celkovým kontextom kresťanského vieroučného systému. Jednou z takýchto zjednodušujúcich predstáv je často predstava vzťahu medzi telom a dušou nie ako čohosi jednotného či zjednocujúceho, ale ako dvoch osobitných, od seba takmer nezávislých, ba do istej miery až protikladných opozitných bytí. Nechcem popierať, že tento vzťah je skutočne veľkým tajomstvom a že k jeho uznaniu je potrebný akt viery. Chcem iba upozorniť, že určité zjednodušujúce („folklórne“) predstavy kresťanov o tejto téme (vyjadrené napr. v tvrdení, že „podstatou smrti je vlastne oddelenie duše od tela“) sa môžu stať živnou pôdou pre rôzne názory o existencii akejsi „oddelenej duše“ (anima separata), ktoré sú dôležitým predpokladom práve pre vieru v reinkarnáciu.

Prívrženci viery v reinkarnáciu navyše pred kresťanmi

často argumentujú niektorými citátmi z Biblie alebo z diel významných cirkevných učiteľov (napr. sv. Augustína), čím ich, prirodzene, môžu pomýliť. Používajú pritom nielen osvedčenú taktiku vytrhávania citátov z celkového kontextu, ale i metódu akéhosi „obráteneho dokazovania“: nevyvozdujú vieru v reinkarnáciu z predkladaných citátov, ale – naopak tieto citáty vysvetľujú z hľadiska viery v reinkarnáciu tak, aby vyvolávali dojem, že pre ňu možno nájsť potvrdenie aj v Biblii (alebo u tej či onej cirkevnej autority). Ide napokon o postup, ktorým sa usiluje zlákať kresťanov mnoho siekt.

► Dnes nie je zriedkavé, že verejnosť upúta človek, ktorý tvrdí, že si spomína na svoj minulý život. Ba nájdú sa aj takí, ktorí o sebe vyhlasujú, že boli Napoleonom či Caesarom. Stretli ste sa ako psychiater počas vašej praxe s podobným prípadom?

Pravdu povediac, s takýmto prípadom som sa ešte nestretol – ani ako psychiater, ani v každodennom živote. Psychiatria, pravda, pozná prípady, keď človek (pacient) o sebe tvrdí, že je inou osobou (pričom Napoleon alebo Caesar sú skôr historicky tradované príklady, vo všeobecnosti nezodpovedajú súčasnej

klinickej skúsenosti). V takýchto prípadoch však ide takmer výlučne o blud, teda nevyvrátené chorobné presvedčenie, ktoré sa môže objaviť v rámci niektorých závažných duševných ochorení a manifestuje sa nie izolovane, ale spolu s ďalšími preukázateľnými príznakmi príslušného ochorenia. I keď samotný blud má chorobný pôvod, jeho konkrétna podoba sa môže formovať pod vplyvom prostredia, napr. dobovo podmienenou mentalitou (ide o tzv. patoplastický vplyv prostredia): azda i preto sa už v súčasnosti nestretávame s Napoleonmi alebo Caesarmi. Nie je vylúčené, že dnešná popularita reinkarnačnej tematiky sa časom patoplasticky premietne do formovania konkrétnej podoby bludov, avšak to neznačí, že samotná viera v reinkarnáciu by sa tým stala bludom v psychiatrickom zmysle (podobne ako výskyt tzv. religióznych, náboženských bludov s kresťanskou tematikou nespochybňuje kresťanské náboženstvo ako také).

► Ak by sa vaše očakávanie splnilo a reinkarnačná tematika by sa u niektorých pacientov naozaj začala premietiť do konkrétnej podoby ich bludov, nebudú to prívrženci viery v reinkarnáciu naopak považovať za ďalší z „dôkazov“ opodstatnenosti svojej viery?

Nemôžem vylúčiť, že by sa to mohlo stať. Najmä ak by neodhadli alebo nerozpoznali, že ide o chorobnú produkciu duševne chorého jedinca. Viem si dokonca predstaviť i oveľa krkolomnejšiu argumentáciu, napr. že hoci je aj samotná produkcia chorobná, v podstate svedčí o čomsi, čo je kdesi hlboko (takpovediac archetypovo) zakorenené v prirodzenosti človeka a čo sa teraz vďaka chorobe iba prejavilo navonok atď. Podobná argumentácia (na rôzne témy) totiž v súčasnej ezoterickej (či ezoterike naklonenej) literatúre nie je nič zvláštne.

Oveľa závažnejšia je argumentácia v druhej časti otázky. Najmä súčasní prívrženci viery v reinkarnáciu na Západe sa pri nej často opierajú o svedectvá alebo výpovede osôb, ktoré mali také či onaké „reinkarnačné zážitky“, t.j. ktoré sa spontánne alebo umelo (napr. pod vplyvom určitých drog, v hypnóze a pod.) dostali do stavu, keď svoju vlastnú identitu zreteľne prežívali ako identitu iného človeka žijúceho niekedy v dávnej alebo menej dávnej minulosti. Uvádžali pritom neraz aj rôzne dobové okolnosti a fakty, ktoré – ako ste spomenuli – nemali predtým

V kontexte poznatkov súčasnej psychológie, psychiatrie a vied o mozgu sa dajú tieto zážitky interpretovať aspoň principiálne omnoho prirodzenejším spôsobom. Pamäťové funkcie ľudského mozgu pracujú oveľa komplexnejšie a kompletnejšie, než by sme si mohli myslieť iba na základe toho, na čo sa vieme vedome rozpomátať. Akoby sa do mozgu ukladali informácie (tzv. pamäťové stopy, engramy) akýmsi „fotografickým“ spôsobom: zaznamenávajú sa v ňom aj také skutočnosti, ktoré si človek vôbec neuvedomil (napr. experimenty

oprávnené predpokladať, že človek je za istých okolností schopný podať taký (svojím vlastným mozgom sprostredkovaný a zabezpečený) pamäťový výkon, ktorý ďaleko presahuje rámec individuálnej skúsenosti (a obzvlášť tej, čo je spätá s uvedomovaným prežívaním).

Na druhej strane psychiatria pozná určité stavy zmeneného vedomia, pri ktorých sa môže vyskytnúť ako fenomén zmenenej identity, tak i tzv. reemnézia, t.j. rozpomätanie sa na udalosti (situácie, fakty a pod.), na ktoré sa človek normálne rozpomátať nedokáže. Takýmto stavom je napr. stav tranzu v hypnóze. Môžu ich však spôsobiť aj iné faktory (napr. niektoré drogy), vznikajú za istých patologických okolností (napr. epileptický výboj v určitých oblastiach mozgu, niektoré konveržno-hysterické alebo – podľa novšieho názvoslovnia disociatívne duševné poruchy), ba môže si ich či už mimovoľne alebo cielene vyvolať (mechanizmom autosugescie) aj človek sám, zvlášť ak má na to isté osobnostné predpoklady (ide predovšetkým o hysterické či – podľa novšieho názvoslovnia – histriónske osobnosti): zdá sa mi napríklad, že v knihách Shirley MacLainovej, známej americkej herečky a propagátorky hnutia New Age (vrátane viery v reinkarnáciu), sú práve takéto (alebo veľmi podobné) fenomény jadrom jej zážitkov a argumentácie.

► **Ak by v prípade viery v reinkarnáciu išlo len o akýsi druh recesie, mohli by sme sa nad tým pousmiať, veď je čírym nezmyslom, aby viacerí ľudia (ako som kdesi čítal) boli nezávisle od seba v minulosti Kleopatrou. Avšak niektorým takýmto „cestovateľom v čase“ sa vybavujú podrobné historické detaily, ktoré si neskôr na mieste overili a ktoré predtým nemali ako a odkiaľ vedieť. Ako sa veda a konkrétne psychiatria pozerá na tento zatiaľ neprebádaný fenomén?**

Treba si uvedomiť, že existujú – ako sa ešte pokúsím ukázať – rozličné predstavy a typy viery v reinkarnáciu. Vami zmienené reinkarnácie Kleopatry sú pravdepodobne iba anekdotickým výmyslom dakoho, kto chcel celú problematiku zosmiešniť. Keby sa viera v reinkarnáciu opierala iba o takéto prípady, nestála by za pozornosť.

odkiaľ a ako vedieť a ktoré minimálne neprotirečili jestvujúcim poznatkom o danej dobe, ba dakedy boli (údajne) priamo „objavné“. V ostatných rokoch sa dokonca začínajú používať metódy tzv. reinkarnačnej terapie, keď sa pacient (najčastejšie pomocou hypnózy) uvedie do prežívania minulých životov (napr. pacientke so sexuálnymi problémami môže pomôcť, ak pri reinkarnačnej terapii zistí, že jej ťažkosti súvisia s tým, že v minulom živote rímskej otrokyne bola pohlavne zneužitá – príklad uvádza R. A. Moody v knihe Život pred životom, Praha, 1992).

Odhladnuc od toho, že niektoré svedectvá a výpovede o „reinkarnačných zážitkoch“ sa preukázali ako podvod (napr. „slávna“ kniha Moreyho Bernsteina Pátranie po Briede Murphyovej), nemožno ich spochybňovať všetky: ocitli by sme sa v situácii človeka, ktorý istých ľudí automaticky považuje za luhárov. Dokazujú však tieto zážitky skutočne fenomén reinkarnácie?

s elektrickou stimuláciou určitých oblastí mozgu ukázali, že človek dokázal produkovať spomienky alebo znalosti, ktoré si vedomým spôsobom nikdy neosvojil a podľa všetkého ich „vnímal“ iba podprahovo: táto okolnosť sa dnes napokon bežne využíva v niektorých reklamných manipulačných technikách). Ľudský mozog takto uchováva a spracúva obrovské množstvo informácií – nevynímajúc navyše ani informácie, ktoré sú zakódované v genetickom materiáli (genóme) človeka. Pri činnosti mozgu, a teda i pri tých jeho aktivitách, ktoré fyzicky zabezpečujú psychické fungovanie, dochádza v mozgových bunkách k informačným tokom, kde je výsledný informačný dej zvyčajne sprostredkovaný alebo sprostredkovaný špecifickou interakciou medzi vstupnými signálmi a genómom buniek. Mnohé z týchto procesov sú dnes preskúvané dokonca na molekulárnej úrovni. Na základe jestvujúcich poznatkov sa dá

► **Možno veriť tomu, čo človek produkuje v stavoch so zmeneným vedomím?**

V spojitosti so stavmi zmeneného vedomia treba pripomenúť, že v nich produkované spomienky alebo znalosti nie sú vždy spoľahlivé a vierohodné: nielenže sa môžu (takpovediac kombinatoricky) formovať do rôznych „montážnych

predstav“, ktoré nereprodukujú realitu (dokonca i v normálnom stave si vieme „zmontovať“ napr. predstavu prasiatka s krídlami), ale formovanie týchto montáží môže byť usmernené zvonka, napr. vonkajšou podnetovou situáciou, osvojenou spoločenskou mentalitou, ba i zámernými alebo mimovoľnými sugestívnymi vplyvmi prítomných osôb. Preto môžu byť rizikové rôzne „psychotherapeutické“ metódy a techniky pracujúce so stavmi zmeneného vedomia (kam nepochybne patrí aj spomenutá reinkarnačná terapia, ale i metóda tzv. holo-tropného dýchania, tzv. psychedelická terapia založená na užití halucinogénov, napr. LSD, a viaceru ďalších). Rizikové nielen tým, že sa dajú zneužiť ideologicky (napr. na „dokazovanie“ zmysluplnosti viery v reinkarnáciu), ale môžu sa stať aj nástrojom psychickej manipulácie ľudí. Navyše – aspoň čiastočne – môžu viesť k odvádzaniu človeka z reálneho života do sveta, ktorý by sa dal pomerne príhodne označiť módnym výrazom „virtuálna realita“ (hoci tu ide iba o istú analógiu s významom tohto termínu vo svete počítačov, je zaujímavé, že napr. Timothy Leary, známy propagátor psychedelickej terapie, užívania LSD a človek závislý od tejto drogy, sa v poslednom období svojho života, keď už LSD neužíval, s mimoriadnym zaujatím venoval práci s počítačovou virtuálnou realitou: akoby si ňou nahradzoval závislosť od „virtuálnej reality“, do ktorej sa predtým dostával pod vplyvom drogy).

► **V Starom zákone často do popredia vystupovali vyvolené osoby – proroci, ktorým Boh zjavil niektoré významné okamihy budúcnosti. Hovorili o veciach, ktoré sa odohrali až o niekoľko sto rokov neskôr,**

nemohli ich teda autenticky prežiť. Neplatí to aj naopak? Nedávno mi totiž jeden zástanca reinkarnačných skúseností tvrdil, že ľudia, ktorí pred sebou „vidia“ detaily svojho minulého života, prijímajú informácie o ňom z akejsi nadčasovej astrálnej informačnej banky, teda zo sveta, pre ktorý neplatia neúprosné zákony času, bez toho, aby žili v danom čase a v konkrétnom tele.

Obávam sa, že používaním výrazov typu „nadčasová astrálna informačná banka“ by sa náš rozhovor mohol dostať na úroveň (ba dokonca pod úroveň) vedecko-fantastickej literatúry: termín síce čosi naznačuje, ale nič konkrétne nevytvára, má podobu vedeckého jazyka, ale vedecky je „prázdny“, možno si pod ním predstaviť hocičo (alebo aj nič). Trochu mi pripomína jednu pasáž z knihy už spomí-

nanej Shirley MacLainovej Tušenie svetla (Bratislava, 1994, str. 110–111), kde sa hovorí o tzv. Akashických záznamoch, ktoré majú byť akousi „Vesmírnou pamäťou prírody“ alebo „Knihou života“, pričom „akasha“ sa tu interpretuje ako sanskrtské slovo, ktoré značí „základnú éterickú substanciu vesmíru“. Nasleduje podrobnejšie vysvetlenie: „... predpokladá sa, že celý vesmír sa skladá z éterov, teda plynných ener-

vibráciou. V podstate všetko je elektromagnetická vibrácia. A Akashické záznamy sú akési panoramatické záznamy každej myšlienky, pocitu a činu. Ak ste dokonale senzitivne a fyzicky naladená, viete sa napojiť na tieto vibrácie a „vidieť“ minulosť vo vesmírnom zmysle. A tak vám dobré médium môže porozprávať o vašich predchádzajúcich životoch. ...každý z nás nosí v sebe inherentnú schopnosť čítať v týchto záznamoch. Ide len o to rozvinúť ju...“ píše sa v knihe. (Prečítal som túto pasáž knihy dvom priateľom; jeden je teoretický fyzik, druhý biofyzik. „To je hrozné!“ reagoval prvý. „Nedá sa to akceptovať ani ako metafora,“ komentoval ju druhý.)

► **Cieľom hinduistu je zastaviť pomyselné koleso rodenia a smrti a vymaniť sa spod neomylného zákona karmy, ktorý každému podľa jeho skutkov priradí také telo, ktoré mu sprostredkuje zaslúžené spoločenské postavenie, utrpenie a smrť. Avšak moderný človek Západu sa naopak pragmaticky snaží roztáčať tento kolobeh životov s nádejou, že v budúcom zrození sa mu podarí realizovať jeho odvážne plány a sny. V čom spočíva tento protichodný postoj?**

Vraciame sa k tomu, že existujú rôzne typy viery v reinkarnáciu a s ňou spätých predstáv, výkladov a teoretických konštrukcií. Dokonca aj v samotnom (ortodoxnom) hinduizme a budhizme, ktoré najväčšmi motivovali dnešné i staršie koncepcie tejto viery na Západe, nepanuje jednota (navyše tu ešte pristupujú, najmä v súčasnosti, spätne vplyvy Západu na Východ). Týka sa to aj učenia a predstáv o karme, ktoré sú v takej či onakej podobe (prípadne i pod iným názvom)

súčasťou takmer každej viery v reinkarnáciu. Pripomeňme si preto, že podľa tradičného (hinduistického, event. z hinduizmu odvodeného) chápania sa pod karmou rozumie zákonitosť, podľa ktorej minulé činy povedú v nasledujúcom živote k zodpovedajúcej odmene alebo trestu: táto „kauzalita“ činov a ich následkov (ktorá sa dakedy označuje ako zákon karmy) pritom presahuje rámec aktuálnej existencie individua a realizuje sa prostredníctvom určitej postupnosti a nadväznosti minulých a budúcich životov (existencií), medzi ktoré sú „vmedzerené“ smrť a znovuzrodenie (karma, resp. viera v karmu je preto úzko spojená s vierou v samsáru, teda v akýsi kolobeh života, smrti a ďalšieho znovuzrodenia).

Odhliadnuc od celého radu odlišností, v hinduizme i budhizme sa znovuzrodenie (a samsára vôbec) chápe ako utrpenie. Ústredným motívom ľudskej existencie je preto v týchto náboženstvách taký spôsob života, ktorý by umožnil vymaniť sa z tohto „reinkarnačného kolobehu“. Na rozdiel od toho sa na Západe viera v reinkarnáciu preinterpretovala a transformovala do podoby, v ktorej koncepcia reinkarnácie (i karmy) plní úlohu skôr pri (virtuálnom) uspokojovaní ľudskej túžby po šťastí a sebarealizácii keď nie v tomto, tak aspoň v daktorom budúcom živote.

Kultúrna a duchovná klíma západnej civilizácie vyrástla predovšetkým z kresťanstva. Toto vo svojom jadre neobvyčajne optimistické náboženstvo (ponúkajúce spásu každému človekovi) pri konfrontácii s náboženstvami Východu v prílivoch novej religiozity a spirituality do síce už značne odnáboženšteného (sekularizovaného), avšak kresťanským kultúrnym a duchovným dedičstvom for-

movaného západného sveta muselo nevyhnutne viesť k prispôsobeniu a transformácii východných náboženstiev. To je azda najvýznamnejšie pozadie protichodnosti chápania reinkarnácie v týchto náboženstvách a u moderného človeka Západu, na ktorú ste sa pýtali. (No fungovali tu i ďalšie okolnosti, napr. vplyv teórie biologickej evolúcie, ktorá – hoci s tým vlastne nesúvisí – podľa všetkého sýtala pátos akejsi zovšeobecnenej viery v pokrok; tento pátos ale možno nájsť už v Hegelovej filozofii evolúcie ducha a jej nasledovníkoch, v narastajúcom opojení z technických úspechov atď. Paradoxne sa dokonca zdá, že čím viditeľnejšie sa moderná viera v pokrok dostáva v súčasnosti do krízy, tým väčší je tlak hľadať oporu pre túto vieru v neviditeľnej evolúcii ľudstva aj cestou reinkarnácie.)

► **Podľa starých hinduistických prameňov zákon karmy, ako sme spomenuli, každému jednotlivcovi podľa jeho skutkov priradí v budúcom živote určitý druh tela (dokonca to môže byť telo zvieratá či rastliny, alebo naopak telo poloboha užívajúceho si plody zbožných činov na nebeských planétach). To je individuálna karma. Čo to však znamená, keď niektoré sekty učia o karme národa či o karme celého ľudstva?**

Možnosť existencie akejsi „kolektívnej karmy“ (od ktorej je už len krok k učeniu o karme národa alebo celého ľudstva) sa objavuje aj v novších modifikáciách či odnožiach samotného hinduizmu a najmä budhizmu (v neposlednom rade pod vplyvom kresťanstva), a to predovšetkým v predstave „zástupného utrpenia“, ktoré môže (napr. za svojich nasledovníkov) vziať

na seba dakto iný (ide vlastne o istú analógiu kristovskej funkcie). Táto predstava nachádza rôznorodé projekcie (nielen „trpiteľské“) vo viacerých novodobých kultoch a sektách.

Svojské vyjadrenie predstavy o kolektívnej karme (v tomto prípade o karme národa) sa objavilo dokonca aj v spojitosti s holokaustom, ktorý sa udial Židom v období hitlerovského režimu. Napr. Edgar Cayce, svojho času známe médium a zástanca viery v reinkarnáciu, sa vyjadril, že „utrpenie tých Židov, ktorí sa stali obeťami sadistickej vlády nacistov, je s istotou následkom surovosti a hrubosti, ktorou sa ako národ pred stáročiami prevínili“ (pozri k tomu R. Hummel: Reinkarnace, Kostelní Vydří, 1997, str. 95).

► **Kresťanstvo nabáda človeka k aktívnemu záujmu o svojho blížneho, teda aj o veci verejné. Naopak tí, ktorí fatalisticky pristupujú k životu, často ponechávajú udalostiam voľný priebeh tvrdiac, že nemá zmysel bojovať proti osudu, pretože každý si aj tak musí svoju karmu odtrpieť. V Indii je takýto odovzdaný postoj normálny (možno preto je tam**

taká neutešená sociálna situácia). Nemôže však tento postoj nakaziť angažovanosť a pragmatickosť západného človeka a oslabiť tak jeho aktívny prístup k životu a k danému okamihu?

Fatalistický prístup k životu či už je motivovaný vierou v karmu, či nie vždy (aspoň potenciálne) deformuje spôsob riešenia mnohých vážnych životných problémov a situácií, lebo najmä vtedy, keď si ich riešenie žiada vynaložiť väčšie úsilie, prináša človeku takpovediac „zadarmo“ akúsi (nezaslúženú) úľavu: stav „odovzdanosti“, ako je známe, môže byť dokonca príjemný (a to i vtedy, keď je iba „únikom z reality“ a následne vedie ku komplikáciám). V tomto zmysle je obava, ktorú ste vyslovili, iste oprávnená. Obzvlášť ak uvážime, že je oveľa ľahšie uveriť utópii (kam svojim spôsobom patria i súčasné podoby viery v reinkarnáciu na Západe), ako čeliť každodennej a neraz veľmi tvrdej realite života (k čomu nás pobáda kresťanstvo: spása je dostupná pre každého, ale treba si ju zaslužiť „tu a teraz“, nie v nejakom pomyselnom budúcom živote).

Za rozhovor ďakuje
BORIS RAKOVSKÝ

Tie peniaze, čo si mi požičala, ti vrátim v budúcom živote...

Kresba: B. MARTINICKÁ

POLEMIKA

Jedným z často sa vyskytujúcich tvrdení ľudí propagujúcich vegetariánsky spôsob života je, že zákaz používania mäsa ako pokrmu je všeobecným Božím nariadením vyskytujúcim sa aj v Biblii (5. prikázanie: „Nezabiješ!“), proti ktorému sa kresťania prehrávajú.

Keď sledujeme Bibliu, objavíme mnoho miest, kde sa jasne a zreteľne predpisuje vegetariánstvo. Piate prikázanie „Nezabiješ!“ sa nikdy neobmedzuje do tej miery, aby sa vzťahovalo iba na ľudí. Kresťan má ctiť všetok život a pri takomto postoji sa môže vegetariánstvo stať lákavým spôsobom života.

Górakša a vegetariánstvo, s. 8 – brožúrka Medzinárodnej spoločnosti pre uvedomovanie si Krišnu

G. Doré - Zázračné rozmnoženie chleba a rýb

Odpoveď:

Zástancovia tohto názoru vychádzajú najmä z knihy Genezis, kde Boh hovorí: *Hľa, dávam vám všetky rastliny s plodom semena... nech sú vám za pokrm! Všetkým zverom zeme a všetkému vtáctvu neba i všetkému, čo sa na zemi hýbe, v čom je dych života, (dávam) všetku zelenú trávu!* (Gn 1, 29 - 30) Z uvedeného príkladu vyplýva, že pôvodný Boží zámer bol, aby sa jeho stvorenie živilo rastlinnou stravou. Podľa týchto slov sa zdá, že prax používania mäsitého pokrmu je v rozpore s Božím zákonom. Treba si však uvedomiť, že tu ide o princíp platiaci pre svet, ktorý ešte nebol poznačený pádom človeka a hriechom. Hriechom prvých rodičov sa na svete veľa zmenilo. Okrem toho, že mal svoje duchovné dopady, podstatne narušil i vzťah človeka k prírode, ba čo viac, hriech narušil jeho ľudskú prirodzenosť, čoho dôsledkom je smrť. Dedičným hriechom nielen človek, ale celé stvorenstvo stratilo dokonalosť. Preto Boh svoje požiadavky prispôbil týmto zmeneným schopnostiam človeka. Nakoniec to vystihujú aj slová požehnaní, ktoré po potope sveta dostal Noe a jeho synovia: *Všetko, čo sa hýbe a žije, nech je vám za pokrm, všetko vám dávam tak, ako zelené byliny.* (Gn 9, 3)

Niektorí však môže namietat, že keď Kristus oslobodil ľudstvo od hriechu, treba aj v praxi znova ustanoviť návrat k pôvodným Božím plánom a dodržiavať vegetariánstvo ako odraz vykúpenia a získania prvotnej dokonalosti človeka. Vo vzťahu k takýmto úsudkom je nutné si uvedomiť, že hoci Kristus zlomil moc hriechu a otvoril ľudstvu nebo, nezmenil ľudskú prirodzenosť. Hriech naďalej jestvuje ako možnosť voľby. Kristovou obetou sa ľudstvo automaticky nestalo také dokonalé, ako bolo

pri stvorení. Dôsledky pádu neboli vylúčené; okrem dedičného hriechu je tu naďalej prítomná i smrť. Keďže sa teda ľudstvo automaticky nestalo dobré a dokonalé a nedosiahol sa stav prvotnej dokonalosti, nemôžu ani ako príkaz platiť tie zásady, ktoré boli určené človeku pred jeho pádom. Napriek tomu, že Kristus priniesol nový zákon lásky k blížnemu, ustanovil sviatosti a vniesol nový pohľad na skutočnosť, nikde v Novom zákone nenájdeme príkaz, ktorý by zakazoval konzumáciu mäsa. Výčitka, že takýto zákaz sa nezachoval, alebo že bol neskôr vypustený, je nezmyslom. Svedčila by totiž o tom najmä prax prvých kresťanov, ktorí sa požívaniu mäsitého pokrmu nevyhýbali.

„Človeka nemôže poškvrniť to, čo doňho vchádza zvonku, ale čo z neho vychádza, to ho poškvrňuje.“ (Mk 7, 15)

Ani výsledok prvého apoštolského snemu v Jeruzaleme (r. 49), stanovujúceho predpisy pre pohanov vstupujúcich do Cirkvi, nezahŕňal zákaz jedenia mäsa, ale iba mäsa obetovaného modlám (porov. Sk 21, 25), keďže takéto „hody“ sa vtedy chápali ako modloslužba. Tento fakt je zrejmy aj z Listov apoštola Pavla, ktorý túto otázku obšírnejšie spracúva na viacerých miestach: *Viem, a som presvedčený v Pánu Ježišovi, že samo osebe nič nie je nečisté, jedine tomu, kto niečo pokladá za nečisté, je to nečisté. (...) Nerúcaj dielo Božie kvôli pokrmu! Všetko je síce čisté, ale je škodlivé človeku, ktorý poží-*

va s pohoršením. Dobré je nejst mäso, nepiť víno, nerobiť nič, čo uráža tvojho brata. (Rim 14, 14, 20 - 21) Pokrm nás však nepribližuje k Bohu. Ak nejeme, nič nestrácame, ak jeme, nič nezískame. (1Kor 8, 8) Pavlovi je zrejmé, že pokojne môže mäsitý pokrm prijať, ale nebude to robiť z ohľadu na „slabých vo viere“, aby ich nepohoršil.

Keď apoštol Peter popisuje svoj sen, píše, že mu bol predložený obrus plný rôznych živočíchov a bol vyzvaný, aby zabíjal a jedol. Na jeho zdráhanie, že ešte nikdy nejedol nič nečisté a poškrvené, dostal odpoveď: *Čo Boh očistil, to ty nenazývaj poškrveným.* (Sk 10, 15) Aj keď tento sen má symbolický význam súvisiaci s riešením dilemy prijímania pohanov do Cirkvi, je príznačné použitie práve týchto súvislostí.

Neobstojí ani argumentácia, že už od prvých storočí existovali prepriate požiadavky askézy (napr. montanizmus), alebo že niektoré kresťanské sekty odmietali mäsitý pokrm. Tieto názory neboli súčasťou vierouky ani kresťanskej praxe a Cirkev podobne nezdravé preexponovanosti vždy korigovala poukazovaním na ich skutočný význam. Hoci je pravda, že prax zdržovania sa mäsitého pokrmu je známa už od najstarších čias, nevychádza vonkoncom z tézy, že by jedenie mäsa bolo zakázané, je iba prejavom obety jednotlivcov a ich cvičením sa v sebazápore. Takisto existovali mnohé prísne mníšske komunity, ktoré prijímanie mäsitej stravy absolútne vylučovali, bola to však súčasť ich regule a spôsob, akým chceli demonštrovať nezávislosť od vecí pomínutelných, nikdy nešlo o všeobecne záväzné nariadenia Cirkvi.

ANDREJ BOTEK

Cirkev

Zjednotenia

PROFIL

MUNISTI

San Mjung Mun

Zakladateľom Cirkvi zjednotenia, známejšej pod ľudovým názvom Munova sekta, je San Mjung Mun, pôvodným menom Jong Mjung Mun, ktorý sa narodil 6. januára 1920 v dnešnej Severnej Kórei. Pochádza z oblasti, kde okrem tradičného kórejského náboženstva bolo silno zastúpené aj kresťanstvo reprezentované najmä presbyteriánskymi misiami. Počiatky Munovej orientácie sú dnes ťažko rekonštruovateľné, keďže ich interpretácia je zjavne legendicky podfarbená. V každom prípade, za istý prelom sa udáva, keď ako 16-ročný mal vraj na Veľkú noc zjavenie Krista, ktorý ho údajne poveril dokončením svojej úlohy na zemi. Tento moment je dôležitý nielen ako silný impulz k rozvoju ďalšej Munovej orientácie, ale aj v zmysle osoby „poveriteľa“. (V niektorých prameňoch sa dokonca udáva, že obdobné poverenie mu zverili Budha či Konfucius.) Podľa oficiálnej munistickej verzie potom nasledovali roky duchovných úsílí a bojov, hľadanie odpovedí na otázky o zmysle života, o cieľi stvorenia, o pôvodnom Božom zámere s človekom, o význame dejín, o satanovom zločine atď. Mun nielenže na tieto a iné základné otázky našiel odpoveď, ale zvíťazil aj nad satanom, a to sám, bez priamej Božej pomoci...

V rokoch 1941 - 1944 Mun študoval elektrotechniku na Wasedovej univerzite v Japonsku. Po návrate do Kórey bol japonskými intervenčnými orgánmi zatknutý, vraj za účasť v odboji. V 40. rokoch sa Mun pohyboval vo viacerých chiliasticko-mesiánsky orientovaných hnutiach vznikajúcich na pôde ezotericky transformova-

ných myšlienok kresťanstva. Známy je jeho pobyt v spoločnosti Svietiace more, či v akejsi komunite s prvkami kláštorného života nazvanej Izraelský kláštor, ktorú založil Pek Mun Kim. Jednou z centrálnych myšlienok tejto skupiny bolo presvedčenie, že úlohu vyvoleného národa prevzala po Izraeli Kórea. Sám Kim sa pokladal za

San Mjung Mun

mesiáša. Mun, ktorý sa s týmito hnutiami zoznámil, však čoskoro začína šíriť vlastné učenie a získavať prvých prívržencov v Pchjongjangu. V tomto období sa prvýkrát oženil (manželstvo sa o niekoľko rokov skončilo rozvodom). V roku 1948 ho severokórejskí komunisti zatkli a obvinili z prestúpenia „sociálneho poriadku“. Odsúdili ho na päť rokov do pracovného tábora. Podľa niektorých prameňov dôvodom bola bigamia. V tom istom roku ho vylúčili z presbyteriánskej cirkvi za „sektárske

správanie“. Z väzenia ho oslobodili postupujúce jednotky OSN v roku 1950 a následne odchádza do Soulu. Toto obdobie je opísané ako doba neľudského zaobchádzania, čo Mun vydržal len vďaka jeho duchovnej sile. Vyskytujú sa aj tendencie pripísať vojnovým udalostiam v Kórei ich jediný skutočný skrytý zmysel - oslobodenie Muna.

Základy a rozmach Cirkvi zjednotenia

Skúsenosti života v komunistickom systéme mali za následok silné antikomunistické nasmerovanie Munovho učenia, čo bolo typickou črtou jeho náuky až do pádu komunizmu vo východnej Európe. Prvú organizačnú podobu dostáva Munovo náboženské hnutie v roku 1954, keď bolo založené *Združenie Ducha Svätého za zjednotenie svetového kresťanstva*. (Názov *Cirkev zjednotenia* sa začal používať až približne od roku 1971.) V roku 1957 po prvý raz v tlači vychádza *Božský princíp* (Divine Principle) - súhrn Munových náboženských predstáv. Toto dielo je základným vieroučným prameňom Cirkvi zjednotenia (CZ) dodnes, hoci prešlo menšími úpravami. Mun je vraj nielen iniciátorom, ale aj priamym autorom, hoci sa autorstvo prisudzuje jeho stúpenkovi Jun Hjo Vonovi, ktorý jeho názory zostavil do písomnej podoby. Dielo v mnohom odráža názory mesiánskych hnutí, ktoré Mun poznal

z predchádzajúceho obdobia. Poukazuje sa v ňom najmä na súvislosť s knihou *Základné božské princípy* od Bek Mun Kima, ktorá však vyšla o rok neskôr. Je zrejmé, že Mun pri jeho zostavení zužitkoval znalosti vtedajších duchovných prúdov, pre ktoré bola typická istá miera synkretizmu a očakávania konečných dejinných udalostí s dominantným postavením Kórey.

Podľa učenia CZ dochádza v roku 1960 k udalosti pre ľudstvo mimoriadne dôležitej: San Mjung Mun sa žení (už po štvrtý raz) so svojou terajšou manželkou Hak Ča Han. Týmto sobášom sa mala splniť v Jánovom Zjavení opisovaná „svadba baránka“ (porov. Zj 19, 7) a uskutočniť predpoklad pre možnú spásu ľudstva. Vznikli „praví manželia“ schopní vytvoriť „pravú rodinu“ a jej pomocou prinavrátiť človeku stratený raj.

Munovo hnutie začalo dynamickým spôsobom získavať stúpenčov nielen v Kórei ale i v zahraničí. V Japonsku okrem nárastu členstva dosiahlo veľké úspechy aj v hospodárskej oblasti, ktorá sa stáva dôležitou súčasťou budovania Munovho impéria. V USA od začiatku 60. rokov vznikajú centrá vo viacerých mestách, často s rôznou profiláciou (utopicko-politická, mystická, ekumenická). Hnutie sa začína šíriť aj v západnej Európe. V roku 1966 vzniká v Rakúsku *Spoločnosť pre zjednotenie svetového kresťanstva*, ktorá bola v roku 1974 v tejto krajine zakázaná. Príznačná je úžasná flexibilita hnutia, ktoré sa vzápätí obnovilo s názvom *Nový stred*. (V priebehu vývoja došlo ešte k ďalším novým pomenovaniam z rovnakého dôvodu.) V tejto súvislosti treba spomenúť, že prvou krajinou vtedajšieho východného bloku, kde munisti našli stúpenčov, bolo Slovensko (vtedy súčasť ČSSR) a to stykom práve s rakúskymi aktivistami. Munovi prívrženci, nazývaní tiež *principisti* (podľa božského princípu), boli v procesoch konaných v 70. rokoch postihovaní zo strany komunistického režimu v zmysle vtedajšej globálnej protináboženskej politiky.

V súčasnosti má CZ na celom svete vyše 3 milióny členov. Na Slovensku nie je registrovaná ako náboženská spoločnosť, keďže nespĺňa kritérium 20 000 podpisov. Počet Munových stúpenčov sa u nás odhaduje na niekoľko stoviek, čísla však nie sú verifikované. Cirkev zjednotenia tu pôsobí prostredníctvom viacerých organizácií, ako sú Federácia rodín za svetový mier, Federácia žien za svetový mier, Hnutie zjednotenia na Slovensku a pod. Prezentujú sa

programami na podporu rodiny, zodpovednej sexuálnej výchovy, rodičovstva, akciami sesterstva a pod. V duchu známych praktík aj u nás na dôležité podujatia pozývajú popredné osobnosti verejného života.

Doktríny a učenie Cirkvi zjednotenia

V učení CZ má centrálné postavenie San Mjung Mun, ktorý je prezentovaný ako skutočný mesiáš a záchranca ľudstva. Mun objavil „božský princíp“, ktorý Boh použil pri stvorení človeka a sveta a ktorým chce obnoviť stvorenstvo. Svoje zistenia vraj predložil veľkým duchovným autoritám: Budhovi, Konfuciovi, Kristovi a mnohým ďalším, s duchmi ktorých Mun nadväzoval kontakt prostredníctvom špiritistických praktík. Títo mu však schválenie jeho náuky najskôr nepotvrdili. Dokonca samotný Boh mu ju sprvoti neschválil a urobil tak len preto, že Mun vytrval (!).

V Munovom učení je Boh ponímaný nie v zmysle osobnom, ako je to v židovsko-kresťanskej tradícii, ale v polarizovaní na mužský a ženský princíp, pričom základom jeho existencie je večné striedavé dávanie a prijímanie. V istom smere je jeho pohľad blízky názorom východných náboženstiev. Cieľom stvorenia človeka je podľa tohto učenia vytvorenie dokonalej ľudskej rodiny - objektu Božej lásky, ktorú Boh potrebuje, aby bezprostredne pociťoval sám seba a svoje prejavy.

K rozvoju božského princípu sú potrebné tri kroky - tzv. *požehnanie*. Prvým je *požehnanie osobnej dokonalosti*, ktoré spočíva vo vytvorení jednoty ducha a tela vo vzťahu k Bohu. Jeho vyjadrenie vidí Mun v prvej časti požehnania udeleného prvým ľuďom v raji: *Plodte sa...* Druhým je *požehnanie pravej rodiny*, ako spojenia pravého muža a pravej ženy. Z tohto spojenia plynie pravá rodina, rod, kmeň, národ, ľudstvo. Vyjadrené je pokračovaním biblického požehnanie *...množte sa a naplňte zem!* Tretím požehnaním je vytvorenie jednoty pravého ľudstva s prírodou vo vzťahu k Bohu a vyjadrené je v Stvoriteľových slovách *...Podmaňte si ju (zem) a panujte nad rybami mora, nad vtáctvom neba a nad všetkou zverou, čo sa hýbe na zemi!* (Gn 1, 28) Je to požehnanie dokonalej vlády, nebeského kráľovstva na zemi. K naplneniu týchto starozákonných požehnaní však

nedošlo, pretože Boží plán zmaril satan. Podľa Muna (a v tom sa opäť zhoduje s myšlienkami kórejských sektárskych hnutí) mal pád prvých rodičov sexuálnu povahu. Satan telesne zviedol Evu a jej pád sa následne prejavil v styku s Adamom. V ľudstve pokračuje Evino-satanova rodová línia. (Jej politickým vyjadrením je podľa Muna komunizmus. Demokracia je naopak politickým vyjadrením spojenia Adama s Evou, z ktorého sa narodil Ábel.) Preto aj záchrana ľudstva má mať ráz očisty krvi. Musí prísť nový „pravý muž“, ktorý s „pravou ženou“ uskutoční „pravú rodinu“, do ktorej postupne zahrnie celé ľudstvo. Jedine tak sa očistí zaťažená rodová línia.

V tomto duchu je interpretovaný aj pohľad na osobu a význam Ježiša Krista. Ježiš ako „druhý Adam“ mal zabezpečiť návrat ľudstva k Bohu, no pretože dosiahol len realizáciu prvého kroku, nemohol priniesť spásu, keďže sa nestihol oženiť a založiť „pravú rodinu“. Jeho poslanie zlyhalo. Jeho smrť na kríži nemá vôbec vykupiteľskú hodnotu, naopak, Mun ju chápe ako víťazstvo zla a zmarenie spásy. Preto teraz prichádza Mun, „tretí Adam“, „druhý Kristus“ a až jeho svadbou v roku 1960 sa položil základ novej záchranu človeka. Tu je namieste otázka, prečo teda taký dokonalý jediniec ako Mun, ktorý dokonca sám vyberá svojim stúpencom pravého partnera, musel predtým absolvovať viaceré manželstvá s „nepravými“ ženami?

„Praví rodičia“ a „pravé ľudstvo“

Mesiášom a vykupiteľom je teda podľa tohto učenia samotný Mun. Dokonca aj „praví rodičia“ - manželia Munovci - sú interpretovaní ako telo a krv Boha na zemi. V ich dokonalej jednote je substancia božského princípu. V zmysle mužsko-ženskej Božej polarity sú dokonca jeho prejavom. Mesiášom sú vlastne obaja „praví rodičia“, kto vidí ich, vidí Boha! V princípe spásy založenom na „adopcii“ do pravej rodiny sa skrýva aj vysvetlenie, prečo sa misijné aktivity sústreďujú najmä na mladých, slobodných ľudí. Tí majú vytvoriť predpoklad zabezpečenia „pravého potomstva“ a osídliť svet novým ľudstvom. Pravdaže, pod autoritou Muna a jeho blízkych. A aby k tomu došlo čím skôr, organizujú sa masové „sobáše“ na štadiónoch.

V spomenutom obrade ide o zvláštny rituál, ktorým sa účastníci stávajú deťmi „pravých rodičov“ a začleňujú sa do Munovej rodiny. Celý priebeh je silne ritualizovaný, predchádza mu obrad prijímania *svätého vína* pripraveného špeciálnym postupom z 21 častí a údajne obsahujúceho i kvapky krvi „pravých rodičov“. Súčasťou procedúry bývajú aj rituálne údery bambusovými prútmi symbolicky vyjadrujúce vykúpenie od satana. Slávnostným záverom je vlastné „požehnanie“. Po celom procese však manželia nezačínajú spoločný život. Nastupuje spravidla 3-ročné obdobie oddelenia, v ktorom sa venujú aktivitám v prospech hnutia. Na začiatku ich ozajstného spolužitia stojí rituál „troch nocí“ s detailne predpísanými úkonmi, ktorého cieľom je symbolické napravenie Evinho pádu. Treba uviesť, že vlastne až do tohto obradu sa stúpenec nedá považovať za plnohodnotného člena „pravej rodiny“.

Munov náboženský synkretizmus

Munov náboženský systém chápe sám seba ako učenie stojace nad všetkými vyznaniami, lebo sa vydáva za ich završenie a vyplnenie. Kresťanskú tradíciu voľne pretvára a aplikuje len potiaľ, pokiaľ mu slúži na podoprenie. *Božský princíp* nie je len jedným z mnohých komentárov Biblie, ale je Munovým učením zneužívajúcim pre svoju argumentáciu biblickú tradíciu. (Navyše, jestvujú i vydania, využívajúce na tento účel Korán.) Krst, ktorý je pre kresťana prvou a najdôležitejšou sviatosťou, CZ vôbec nepozná.

Pre kresťana je základným pilierom vierouky viera v Ježiša Krista, jediného spasiteľa a vykupiteľa, ktorý spasil a vykúpil ľudstvo svojou obetou na kríži. Mun však vidí v Kristovi iba mimoriadneho duchovného učiteľa ľudstva, ktorý je vraj v nebi podriadený i tragicky zosnulému Munovmu synovi. Toho naopak Mun vydáva za „nebeského miestodržiteľa“ a jeho smrť vysvetľuje ako obetu, ktorú priniesol z lásky k ľuďom. Taktiež skutočnosť, že munisti oddávajú zosnulých so žijúcimi členmi CZ je pre kresťana neprijateľná. (Napríklad Ježišovi údajne vybrali istú Kórejkú, s ktorou je vraj veľmi spokojný!) V náuke o vzkriesení rozlišuje Mun viaceré stupne. Pre duchov zosnulých od Adama

po Abraháma niet možnosti vzkriesenia. Od Abraháma po Krista, keď platí nutnosť dodržiavania zákona, sú zosnulí na najnižšom stupni duchovného sveta. Od Krista po „Pána príchodu“ Muna sa zosnulí dostávajú do raja, do akejsi predsiene neba. Možnosť priameho vstupu do neba sa však otvára až Munovým príchodom na svet, aj to iba tým, ktorí akceptujú jeho učenie, slúžia mu a nasledujú ho.

Munove náboženské názory nevyrastajú z kresťanských koreňov. V jeho učení sú prítomné prvky viacerých náboženských systémov. Jeho „teológia“ je výsledkom vlastných teórií a úvah. Z mimokresťanských vplyvov je tu napríklad odraz taoistickej polarizácie prvkov *jin* a *jang* prejavujúci sa v chápaní Boha v dualite mužsko-ženskej. Munova koncepcia mesiáša je tiež blízka konfucionistickým predstavám o spravodlivom Jin-Inovi, či budhistickom Maitreyovi a je ovplyvnená kórejskou

Kórejskí manželia žehnajú v Munovom mene

mesianistickou predstavou, ktorú Mun spoznal v spomínaných spoločenstvách. Príchod mesiáša je očakávaný v Kórei. Kórea je krajinou, kde sa uskutoční rozhodujúce stretnutie síl dobra a zla, čomu zodpovedá jej rozdelenie na južnú demokratickú a severnú komunistickú časť.

Mun taktiež využil viaceré prvky učení a rituálov známych z kórejských sektárskych kultov. V nich má korene aj jeho nosná línia náuky o páde a náprave pomocou očisty krvi. Poukazuje sa aj na špiritistické prvky. (Sám Mun vraj v období kórejských prvopočiatkov pôsobil ako médium.) Mediálne praktiky sa prejavujú aj v neskoršom vývine CZ. Napríklad po tragickej smrti Munovho syna Hojng-Jima v roku 1984 sa začali množiť jeho posolstvá zo záhrobia. Keďže ich nositeľmi boli viaceré

osoby, ktorých výroky boli odlišné, pristúpilo sa k oficiálnemu deklarovaniu len jednej osoby za médium zosnulého. Iná dôležitá súčasť Munových konštrukcií sú symbolické numerologické operácie.

Misijné aktivity a prax

Cirkev zjednotenia má mimoriadne prepracované misijné aktivity, ktoré sa prejavujú vo viacerých rovinách. Hlavné získavanie členskej základne je zacielené na mladých, slobodných ľudí. Misijné dvojice spravidla oslovujú okoloidúcich na uliciach. Prvý kontakt je vždy priateľský. Predkladané sú tézy o zjednotení kresťanstva, vízie spravodlivej spoločnosti, šťastného sveta, podpora rodiny atď. Oslovení sú pozývaní na diskusie, na čaj. V prípade záujmu sa im ponúkne účasť na seminároch, zväčša 3, 7 a 21-dňových, pričom je účastník vždy hlbšie vtáhaný do učenia CZ. Aktivisti však nevyložia hned karty na stôl. Ich indoktrinácia je postupná. V počiatočnom štádiu je to najmä vysvetľovanie Biblie so zameraním na všeobecné otázky. Mun je predstavený ako zakladateľ, neskôr ako výnimočný jedinec, Boží prorok, až nakoniec sa dozvedáme, že je to vlastne on, kto je mesiáš.

Získaný stúpenec spravidla prechádza sedemročným obdobím služby. Toto obdobie býva rozdelené na dve fázy. V prvej je jeho hlavnou činnosťou získavanie financií pre spoločnosť, často zbierkami na protidrogové programy, projekty životného prostredia, predajom suvenírov a pod. Druhá fáza spočíva v nasadení za získanie stúpenecov pouličnými misiami. Voľný čas je naplnený prehlbovaním vedomostí o Munovej náuke. V tímoch existuje systém autoritatívnej podriadenosti a kontroly. V tejto súvislosti sa od 70. rokov množia prípady poukazovania na negatívny vplyv na mladých ľudí. Známe sú správy o prerušení štúdia a odchode zo zamestnania z dôvodu totálneho nasadenia za prácu pre CZ. Dochádza pritom ku strate kritického myslenia a k postupnému odcudzovaniu sa rodinnému prostrediu. Vari najatakovanejšia je skutočnosť, že Munov stúpenec si životného partnera nevolí, ale je mu určený samotným Munom, ktorý vraj najlepšie pozná duchovnú spríbuzenosť budúcich partnerov. Tomuto výberu sa člen bezvýhradne podrobuje a obaja budúci manželia sa vidia spravidla prvýkrát až pri samotnom obrade.

V praxi sa uplatňuje aj získavanie vplyvných osobností, teda aktivity zamerané na spoločenskú, vedeckú a inú elitu. CZ a jej tieňové organizácie usporadúvajú semináre, prednášky a podujatia s nenáboženským, všeobecnejším obsahom a pozývajú na ne popredné osobnosti. Hoci vždy nejde o získanie sympatizanta, môže takáto účasť dobre poslúžiť na reklamu a propagáciu. Množstvo aktivít je organizovaných v oblasti rodinných programov, podporuje sa zdravá rodina, zodpovedné rodičovstvo, správna sexuálna výchova, výchova detí, predmanželská zdržanlivosť a vernosť a pod. Iste, sú to hodnoty pozitívne, avšak za týmito aktivitami sa skrýva zámer budovania „pravej rodiny“, zámer postupného včleňovania ľudstva do očistenej krvnej línie a pod Munovu vládu.

Okrem tieňových organizácií CZ vydáva aj prestížne denníky The Washington Times, New York City Tribune, Insight, vlastní vydavateľstvo Paragon House Publishers a celý rad kultúrnych, ekonomických, zbrojárskych a iných výnosných podnikov.

Pozemské ambície a tieňové organizácie S. M. Muna

Výsostné postavenie Muna ako mesiáša nemá len výlučne náboženský rámec. Cieľom CZ je dosiahnuť uznanie Muna ako autority vo všetkých oblastiach, veď ako mesiáš má na to nárok! Ide o akýsi teokratický model spoločnosti, nebeského kráľovstva na zemi. Z tejto premisy plynie totálny nárok na presadenie sa v kultúre, politike, hospodárstve a pod., z čoho vyplývajú aj rôzne aktivity hnutia v týchto odvetviach. Prvá hospodárska firma v službách CZ vznikla už v roku 1959. Odvtedy sa vytvorila celá sieť podnikov v oblasti rybolovu, potravinárskej výroby, čistiacich prostriedkov, strojárskych výrobkov, čajovní atď. Vedenie týchto podnikov, ktoré sú dôležitým zdrojom finančných prostriedkov, je samozrejme z radov členov CZ.

Pre náborové aktivity vzniklo na pôde CZ množstvo tieňových organizácií pôsobiach v rôznych oblastiach a propagujúcich učenie Muna. Jednou z najvýraznejších je CARP, ktorá je aktívna v radoch vysokoškolskej mládeže, či jej obdobná

HARP zameraná na stredoškolské prostredie. Organizujú študijné a výmenné programy, kurzy a semináre, spojené s nenápadným šírením myšlienok CZ. Mnohé kultúrne združenia sú predstavované v zmysle sprostredkovania hodnôt tradičnej kórejskej kultúry. Organizácia AAI pôsobí v radoch umelcov. Záujem o bojové športy podchyťava Wohwa-Da, akási odnož karate, ktorá vraj spája princípy CZ s telesnými a duchovnými cvičeniami a je ponímaná ako pretlmočenie liturgie do telesných úkonov cvičenia. Jednou z organizácií snažiacich sa o získanie predstaviteľov a osobností verejného života, vedy a umenia je napríklad ICUS združujúci vedcov rôznych odborov. Ďalšia organizácia so skratkou ISC usporadúva prednášky a semináre s politickým obsahom, napríklad na tému Bezpečnosť Európy, Mierové hnutie a pod., pričom donedávna bol jej hlavným obsahom antikomunistický program. Na ideologickej antikomunistickej platforme pracovala i CAUSA. Hnutie udeľuje rôzne vyznamenania za liberalizáciu, podporu mieru a iné ocenenia vplyvným osobnostiam. Mnohé programy sú orientované náboženským smerom v snahe zjednotiť vierovyznania do šíku Munových zástancov pod heslom interreligiózneho dialógu. Takými to sú AWR či CWR. (Ak je Mun chápaný ako mesiáš a jeho učenie ako naplnenie prísľubov všetkých náboženstiev, zrejme tu nejde o ekumenizmus, ale o postupné uznanie jeho mesiášskeho poslania a o integráciu do systému CZ.) Na konci roku 1989 zorganizovala CZ prostredníctvom CWR v Moskve konferenciu *Trojičný základ jednoty kresťanov*. Podľa Muna je teraz Rusko krajinou, kde má CZ šancu stať sa štátnym náboženstvom. Tomu zodpovedá aj pozornosť venovaná tejto krajine, ako aj aktivity rôzneho druhu, často podporované i vysokými štátnymi úradníkmi. Pád komunizmu je samozrejme interpretovaný ako výsledok aj Munovej aktivity. Jeho návšteva Ruska sa považuje za bod „vzkriesenia ľudskej rasy“, stretnutie Muna s Gorbačovom ako zmierenie „Jakuba s Ezauom“.

Celkovo sa však štruktúra CZ vyznačuje prísne hierarchickým členením a autoritatívnosťou. Na jej čele stojí Mun s manželkou, nasledujú jeho príbuzní a príslušníci prvých „požehnaných“ párov. Hovorí sa aj o akomsi rasovom elitárstve, keď často vo vedúcich funkciách sú aj v Európe a Amerike príslušníci kórejského národa.

Záver

Čím je vlastne Cirkev zjednotenia? Ak vychádzame z jej oficiálneho názvu, treba zdôrazniť, že nie je cirkvou v pravom zmysle slova. Za cirkev sa totiž považuje iba také kresťanské spoločenstvo veriacich, ktoré uznáva za svoj stredobod Ježiša Krista, jediného vykupiteľa a spasiteľa, druhú Božskú osobu. Avšak v CZ je osoba Krista zatlačená do úzadia a jeho význam preberá Mun. Jemu je prisúdená božská úcta, on je mesiáš. CZ však nie je ani sektou v tradičnom pohľade, nevznikla odštiepením od materského spoločenstva vplyvom rozdielneho výkladu Písma, či ako reakcia na náboženskú prax. Možno teda povedať, že CZ je hnutie založené na učení, ktoré je výsledkom osobných názorov a ambícií S. M. Muna. Aj keď sa odvoláva na kresťanstvo, je poznačené zlučovaním prvkov rôznych náboženských systémov. V jeho praxi sa však prejavujú mnohé znaky, ktorými sa sekty väčšinou vyznačujú: autoritatívna štruktúra, pocit vlastnej výlučnosti, fascinácia osobou zakladateľa, totálny nárok na jedinca a pod. Munovo hnutie nie je iba náboženstvom. Je to ideologický a organizačný systém teokratického charakteru s aspiráciami na výsostné postavenie v najdôležitejších oblastiach. Jeho cieľom je svet zjednotený pod vedením Muna – mesiáša. Je to organizácia disponujúca hospodárskym a finančným kapitálom, organizácia, ktorej zámerom je postupné integrovanie ľudstva do „pravej rodiny“.

Cirkev zjednotenia je však pre nás kresťanov výzvou, tak ako všetky súčasné nové náboženské prúdy. Je výzvou k prehodnoteniu, či žijeme svoje kresťanstvo aktuálne, či odpovedáme na problémy dneška, či sa kresťanstvo pre nás nestalo len tradíciou a či naša viera je skutočným kvasom pretvárajúcim náš život.

ANDREJ BOTEK

Ing. arch. Andrej Botek (* 1957) - pôsobí na Katedre reštaurovania VŠVU v Bratislave. Je aktívnym členom Eklektickej spoločnosti pre štúdium siekt. Publikuje a prednáša na tému nových náboženských smerov a siekt so zameraním najmä na ich vzťah ku kresťanstvu.

Životný príbeh každého z nás je neopakovateľný. Je nemálo tých, ktorí na ceste za Pravdou stáli na pomyselnéj križovatke rôznych názorov, alebo sa dokonca načas stali závislými od niektorej pseudonáboženskej skupiny. Takéto svedectvá sú pre ľudí vzácné a často môžu pomôcť hľadajúcim, ktorí ešte nie sú rozhodnutí. Preto, ak si myslíte, že práve taký je aj váš príbeh (alebo príbeh vášho priateľa), neváhajte a zašlite ho na adresu redakcie.

Bol neskoro večer. Na kopci neďaleko bratislavského sídliska Dlhé diely horel malý ohník. Hľadiac do jeho žiary som rozmýšľal, čo povedať, keď na mňa príde rad. V duchu som sa vracal do minulosti a spomínal na všetko, čo bolo pred tým, než ma Boh priviedol až sem. Veď som bol medzi vyvolenými, medzi tými, čo poznajú mesiáša, čo poznajú pravých rodičov ľudstva (tak sme nazývali manželov Munovcov).

vedomovať, že toto je to, čo som hľadal – takýchto ľudí, takéto vzťahy.

Postupne som spoznával Božie princípy (tak sa volá učenie Cirkvi zjednotenia) a dozvedel som sa o reverendovi Munovi (o tom, že je novodobý mesiáš). Trávil som všetok voľný čas v študijnom centre, navštevoval som seminár č. II (cyklus prednášok pre absolventov 7-dňového seminára). Všetko ma to naplňalo, malo pre mňa

BOL SOM medzi VYVOLENÝMI...

Spomínal som na dievča, vďaka ktorému som sa začal hlbšie zamýšľať nad zmyslom môjho života. V mysli sa mi vynorila spomienka na jeden Veľký piatok, keď som kľačal v kostole pri Božom hrobe. Chodil som tam každý rok s babkou, ale v ten deň to bolo iné, pocítil som Boží dotyk. Bolo to prvýkrát, čo ma Boh oslovil, alebo skôr prvýkrát, čo som ho dokázal počuť. Vtedy som jasne vedel, že ten, ktorý tu leží, zomrel aj za mňa. Plakal som. To však bol iba začiatok mojej cesty hľadania.

Predošlé priateľstvá ma nenaplnili. V mojom okolí som nenachádzal nikoho, s kým by som sa mohol porozprávať aj o duchovných veciach. Hoci som bol pokrstený katolíkom, katolícka cirkev, podľa toho, ako som ju poznal v našom meste, sa mi vtedy zdala akási bez života. Hľadal som teda inde. Zúčastnil som sa na kurze Silverovej metódy, ale to bola iba chvíľková záležitosť. O niekoľko rokov ma spolužiak Miloš po prvý raz zaviedol do študijného centra Cirkvi zjednotenia (munistov). Najprv to pre mňa bolo čosi nové, až som sa sám čudoval, že sa mi to zdá všetko až veľmi jasné. Ale aj tak sa mi veľmi nechcelo ísť na druhú prednášku. Nakoniec som tam išiel, no po nej nasledovala ďalšia, potom dvojdňový seminár na Pezinskej babe a 7-dňový seminár organizovaný študentskou (munistickou) organizáciou CARP v Poľsku. Práve tam som si začal

zmysel, veď to bolo preto, aby sme zmenili svet, aby ľudia spoznali druhý príchod Krista... Zažíval som pocit istoty. Ľudia, ktorí ma obklopovali, zmýšľali ako ja a mali rovnaké ciele.

V strede pomaly dohorieval oheň. Rozmýšľajúc o svojej minulosti som počúval rozprávanie mojich kamarátov, ktorí tak isto ako ja hľadali a našli...

To bola spomienka na jedno z mnohých stretnutí v Cirkvi zjednotenia (ďalej iba cirkvi). Bol som v Munovej sekte, v nebezpečnom deštruktívnom kulte. Ako zvláštne to s odstupom času znie. No tie dva roky môjho života ma naplnili mnohými zážitkami, ktoré s odstupom času vo mne stále akosi čudne rezonujú.

Napríklad modlitba Il-Jong (jedného srdca). Konala sa od polnoci do štvrtej ráno. Najprv bola prednáška, potom sme išli von a modlili sme sa. Každý osamote. Neskôr sme sa stretli a každý mohol povedať čo cíti, mohol vyznať svoje hriechy pred ostatnými. Chce to naozaj odvahu verejne vyznať svoje hriechy.

Foundraising – to bolo niečo iné. Ľuďom sme ponúkali rôzne veci – obrázky, hračky, veľkonočné vajička, aby sme pre cirkev získali podstatné finančné prostriedky. Niekedy som sa cítil ako pes, ktorého vyhodili na ulicu. V cudzom meste a často aj v cudzom štáte, bez znalosti reči, len s batohom. Čo teraz? Pozbierať odvahu

a ísť niekam do domu, bytu, obchodu či nejakého podniku a ponúkať niečo, čo sa mne samému niekedy nepáči a ešte si za to pýtať nenormálnu sumu. A keď to odmietnu, usmiať sa a odísť. Bola to naozaj škola pokory, človek musel ísť až za horizont svojich možností. Ráno sa ešte bál, skrýval sa ako zločinec (veď to v podstate aj bola nelegálna činnosť, najmä v zahraničí), ale poobede mal pocit, že dobyl mesto. Pravdou však bolo, že sme boli vystavení značnému psychickému tlaku. Osobne som často pochyboval, čo je pravda, či je správne to, čo robíme. Ale takmer každý deň – na bohoslužbách, na seminároch, človek počúval o Božom princípe, stále to isté, z tej či onej strany, až sa s tým musel sto-tožniť. A tak ľudia robili z „presvedčenia“ neskutočné obety, ktoré by inak nikdy nerobili. Každý člen bol poverený niekoľkomesačnou či niekoľkoročnou misijnou službou doma alebo v zahraničí. Bol to buď už spomínaný fundraising, alebo pioneering či witnessing. Pioneering znamená, že malá skupinka členov (dvaja, traja) ide do určeného mesta, nikoho tam nepoznajú, nemajú kde bývať, ale majú tam vybudovať akúsi malú cirkev, získať nových členov a pripraviť ich na semináre. Primárnou povinnosťou každého člena je witnessing čiže svedčenie. Svedčiť sme mali nielen medzi priateľmi, známymi, ale najmä oslovovať neznámych ľudí na ulici. Našou úlohou bolo dostať ich na prednášku, ktorú mal starší člen. Ale tým sa nič nekončilo. O hostá sa bolo treba starať, byť spolu s ním, počas prednášky a po nej odpovedať na jeho otázky, prípadne ho aj odprevadiť a samozrejme sa ho snažiť priviesť na ďalšiu prednášku. Bola to akási súťaž (dokonca sa na konci roku rozdávali aj ceny). Ten, kto mal väčší úspech, kto získal viac členov, na toho sa pozeralo inak. Vytvárali sa celé witnessingové tímy, kde ľudia chodili do ulíc dennodenne, od rána do večera. Ja som bol študent a mojou primárnou povinnosťou bolo študovať. Veľmi vítané však bolo, ak študent na jeden rok štúdium prerušil a stal sa full-time členom (členom na plný úväzok).

Cirkev zjednotenia mala veľa externých aktivít, ktoré mali za úlohu získavať čo najviac ľudí a postupne ich privádzať do cirkvi. To sa mi aj vtedy zdalo neférové. Napríklad Federácia žien, ktorá navonok pôsobí ako normálny ženský spolok, CARP – združenie vysokoškolákov, ktoré usporadúva tábory pre nič netušiacu mládež, Won Hwa Do – bojové umenie, veľmi prítlačivé pre mladých a mnoho iných organizácií

malo iba jeden cieľ - získať ľudí. Nebolo by to zlé, keby jasne deklarovali, kto sú, ale nebolo to tak.

Cirkev zjednotenia je najznámejšia asi tým, že organizuje masové sobáše - tzv. Požehnanie a takisto tým, že vodca reverend Mun, nazývaný „pravý otec“, vyberá partnerov pre slobodných členov. Mnohí z vás, ktorí čítate tieto riadky, ťažko pochopíte ako niekto môže byť natoľko zmanipulovaný, že dokáže zájsť tak ďaleko. No pre tých, ktorí sa zúčastnili na dvojdňovom seminári o Požehnaní, kde bol rozoberaný jeho význam, to bolo inak. Dôležitú úlohu tu zohrávala otázka obety. Človek by mal byť schopný obetovať sa pre lepší svet, partnera prijať a milovať nezištne a zároveň sa spoliehať na rev. Muna, lebo on je nositeľom Božej vôle, len on je schopný vybrať toho pravého partnera. Predtým sa o Požehnaní hovorilo len ako o obrade, ktorý je určený pre starších členov, ktorí musia spĺňať určité podmienky. Ale keďže bolo potrebné naplniť určitý počet manželských párov niekoľko týždňov pred Požehnaním, podmienky účasti sa zmenili a mohol sa na ňom zúčastniť každý, kto dovŕšil určitú vekovú hranicu. Automaticky sa tým na nás vyvinul tlak v tom zmysle, že je to veľmi potrebné, že je to naša povinnosť. Bol to pre mňa šok. Niečo, čo mala byť ďaleká budúcnosť, na čo som sa mal pripravovať ešte niekoľko rokov, bolo zrazu predo mnou. Veľa ľudí sa rozhodlo hneď, niektorí sa rozhodovali dlhšie. Bolo to bezprostredne po spomínanom seminári, ktorý sa skončil tým, že sa na ňom rozdávali prihlášky. A tak som sa zmietať niekde medzi vierou a pochybovaním.

Nakoniec - ani neviem ako - zrazu som sa rozhodol. Prečo? Navonok to všetko logicky do seba zapadalo, videl som odhodlanie iných členov (aspoň sa to tak javilo, nikto nehovoril o pochybnostiach) a asi som nechcel byť niečo menej ako oni. Tiež sa mi to zdalo trochu ako dobrodružstvo. Nejaké pochybnosti som však stále mal a tak mi národný vedúci povedal, aby som predtým absolvoval 21-dňový seminár, po ktorom sa mám rozhodnúť. Na seminári sme boli tri týždne takmer úplne izolovaní od okolitého sveta, od rána do večera sme počúvali prednášky, navzájom sme sa jeden druhému venovali, takže som nadobudol úplne iný pohľad na svet. Tak som sa napokon rozhodol. Tí, ktorí sa rozhodli skôr, dostali práve na tomto seminári fotografie svojich budúcich partnerov. Ja som ju dostal tesne pred odchodom. Prvýkrát sme sa stretli na letisku vo Viedni. Volala sa Jasna a bola zo Slovinska.

Potom som sa ocitol v Kórei. Ešte doma sme pozerali videozáznam, fotografie a iné propagačné materiály o Svetovom festivale kultúry a športu (čo bol oficiálny názov pre celé podujatie, v rámci ktorého bolo aj samotné Požehnanie). Videli sme, že sa tu konajú rôzne konferencie, kde sa stretávajú predstavitelia z oblasti náboženstva, politiky, vedy, kultúry a zaoberajú sa aktuálnymi problémami sveta. Rozprávali nám, ako sa reverend Mun snaží o to, aby sa zjednotili všetky náboženstvá, aby sa zlepšila politická situácia, aby sa vyriešil problém hladu na Zemi a pod. V Kórei sa mi však začali otvárať oči. Začal som zisťovať, že to všetko je len veľké divadlo, len veľká bublina. Konali sa tu síce konferencie, ale účastníci buď ani nevedeli, kam

idú, alebo boli členovia cirkvi. Všetko bolo spojené s ceremóniou. Príhovory, ktoré tam odzneli, boli zväčša vopred pripravené. Celé mi to pripadalo tak, že to slúži iba na to, aby sa z podujatia urobili veľké farebné fotografie a plagáty, ktorými by dokazovali, aké to bolo všetko úžasné a cirkev by sa potom mohla na verejnosti prezentovať v oslnivom svetle.

Po príchode z Kórey nastalo obdobie, keď som ostal pasívny. Cítil som však, že mám záväzok - Jasnu, ktorá mi písala listy a aj ma niekoľkokrát navštívila. Nevedel som, čo robiť. Bolo tu síce obdobie oddelenia (tri roky, keď partneri po Požehnaní žijú ešte oddelene a až potom nasleduje oficiálny sobáš), ale vedúci na mňa tlačili, aby sme sa zobrali skôr. Cítil som sa byť podvedený. Zdalo sa mi, že všetko je jeden veľký omyl. Chcel som odísť...

Akoby čírou náhodou som sa dostal do spoločenstva evanjelickej mládeže. Zo začiatku to pre mňa bolo ťažké, pretože po dvoch rokoch strávených v cirkvi, po desiatkach prednášok, prišlo čosi úplne iné. Iné, ale známe, čosi, čo som už predtým poznal, ale zavrhol. Počúval som o Ježišovi a o jeho obeti a utrpení. Opäť som si spomenul na zážitok Veľkého piatku, keď som kľáčal pred Ježišom. Cítil som, že Ježiš ma volá k sebe. Stával sa zo mňa kresťan. Čas strávený medzi evanjelikmi mi pomohol obnoviť si vzťah ku kresťanstvu, najmä ku katolíckej cirkvi. A tak som sa vlastne vrátil tam, odkiaľ som prišiel. Urobil som veľkú okľuku, ktorá bola pre mňa asi nevyhnutná. Bola však spojená s hľadaním. Blúdil som, ale chcel som nájsť cestu. A Boh ma nenechal - viedol ma.

MATÚŠ LUČENIČ

2 ➡➡

Niko z tých, ktorí v ten deň sedeli v hale a počúvali sprievodné kultúrne programy, pripíjali si „prípitkom jedného srdca“, ukrajovali si z obrovskej torty a na povel skandovali a tleskali na počesť Munovi, na utrpenie asi vtedy nepomyslel. Ani na to, že mimo bratislavskej športovej haly, uprostred „satanského sveta“ sú tí, ktorí členstvo svojich najbližších - detí, manželov, rodičov či ostatných príbuzných v Munovej organizácii považujú taktiež za skutočné utrpenie.

Spracoval -br-

Rev. Mun udeľuje účastníkom bratislavského festivalu cez satelit svoje požehnanie

Foto: J. KOTRČ

LISTÁREŇ

Do redakcie dostávame listy, v ktorých nás žiadate o odpovede na mnohé aktuálne otázky súvisiace s ťažiskovou témou nášho časopisu. Nie je v našich silách, aby sme všetkým jednotlivo odpovedali, preto sme sa rozhodli, že sa v tejto rubrike pokúsime reagovať aspoň na tie najzaujímavejšie a najčastejšie sa vyskytujúce podnety. Budeme radi, ak ich naďalej bude dostatok, pretože sú pre čitateľov i pre našu redakciu veľkým obohatením.

☰ Pred niekoľkými mesiacmi ma upútal článok propagujúci Silvovu metódu ako overený návod na dosiahnutie zaručeného úspechu a šťastia v osobnom živote. Ako každý smrteľník aj ja túžim byť v živote šťastná, preto som sa začala o Silvovu metódu viac zaujímať. Po čase sa mi zdalo, že ide o akýsi čarovný prútik, ktorý zmení náš zbabraný život na raj. Avšak podľa známeho výroku „nie je všetko zlato, čo sa blyští“, stretla som sa s ľuďmi, ktorých praktizovanie Silvovej metódy priviedlo do rôznych psychických problémov. To ma prinútilo zamyslieť sa nad ňou, a preto sa obraciam na vašu redakciu s otázkou: „O čo v skutočnosti v Silvovej metóde ide a aké psychické anomálie alebo poruchy môžu nastať jej praktizovaním?“

Marta z Púchova

Silvova metóda, celým názvom Silvova metóda riadenia mysle (Silva mind control method) upútala aj mňa, ale pôvodne v spojitosti s mojou klinickou skúsenosťou psychiatra: v posledných rokoch sa totiž u nás začali objavovať pacienti s duševnými poruchami, u ktorých sa pri vyšetrení zistilo, že sa v období pred manifestáciou duševnej poruchy zúčastnili na kurze (kurzoch) Silvovej metódy, prípadne že túto metódu už dlhšie praktizovali. V súčasnosti mám v evidencii viac ako dve desiatky takýchto pacientov (viem však, že s podobnými prípadmi sa stretávajú aj na iných psychiatrických pracoviskách). Z diagnostického hľadiska ide najčastejšie o rôzne anxiózne (úzkostné) a depresívne poruchy, ale aj o poruchy z okruhu schizofrénie a niektoré ďalšie. Treba povedať, že vzťah medzi Silvovou metódou a manifestáciou duševnej poruchy nie je vždy priamy v tom zmysle, aby sa dalo povedať, že jej praktizovanie samo osebe zapríčinilo duševnú poruchu. Vo väčšine prípadov je to skôr tak, že Silvova metóda manifestáciu poruchy vyprovokovala: je možné, že išlo o ľudí, ktorí mali určité sklony alebo dispozície k príslušnej poruche (ide o čosi podobné, ako keď si človek so sklonom k cukrovke privodí manifestáciu tohto ochorenia tým, že sa prejedá sladkosťami). Avšak nezaratúvam sem pacientov, ktorí sa Silvovej metóde začali venovať z chorobných dôvodov, teda pod vplyvom duševnej poruchy (je známe, že „topiaci sa aj slamky chytá“, ale i to, že napr. pacientov so schizofréniou „príťahujú“ rôzne pseudovedec-

ké, okultné, ezoterické a podobné teórie a praktiky, ktoré sú nepochybne súčasťou aj Silvovej metódy).

Silvova metóda sa dá oprávnené považovať za istý druh sekty, ktorá zapadá do hnutia New Age. Jej propagátori a učители (lektori) sľubujú ľuďom nielen také „drobnosti“, ako je napr. schopnosť zobudiť sa v presne želanom čase bez budíka, ale predovšetkým dosiahnutie mimoriadnych schopností v oblasti pamäti, kreativity, riešenia problémov, mimozmyslového vnímania, liečiteľstva (dokonca na diaľku) atď. Hoci sa jej zakladateľ (J. Silva) navonok hlási ku kresťanstvu (katolicizmu), čo môže mnohých kresťanov pomýliť, jeho učenie je s kresťanstvom nezlučiteľné. Neobstojí však ani z rýdzo vedeckého hľadiska.

Vzhľadom na to, že na Slovensku má Silvova metóda značnú popularitu (jestvuje tu dokonca organizácia Mind Control, s.r.o., ktorá pre absolventov kurzov vydáva časopis Alfamília), mienim sa jej analýze podrobnejšie venovať v niektorom z budúcich čísel časopisu Rozmer, ako aj v odbornej medicínskej tlači.

☰ Prednedávnom som navštívil prednášku, ktorá propagovala liečenie pomocou metódy s exotickým názvom reiki. Prednášajúci tvrdil, že pomocou tejto metódy sa už podarilo vyliečiť mnoho ľudí. Mal som však pociť, že príklady, ktoré uvádzal, nás mali presvedčiť, že tu ide o pôsobenie nejakej kozmickej energie, čomu som dobre nerozumel. Zdalo sa mi to nejaké „sektárske“. Čo sa dnes o reiki vie a o akú energiu pri nej vlastne v skutočnosti ide?

Ján z Bratislavy

Reiki je slovo japonského pôvodu, ktoré sa najčastejšie prekladá výrazom *univerzálna životná energia* (rei = univerzálny, ki = životná sila, životná energia). Ak tomuto výrazu dobre nerozumiete, nemusíte sa znepokojovať. Bližšie vysvetlenie vám totiž nepodajú ani zasvätení: nanajvýš vám poskytnú nejaké rovnako nezrozumiteľné synonymum (napr. vesmírna životná energia, oživujúci prazáklad vesmíru a pod.), prípadne nejakú metaforickú analógiu z budhistického, šintoistického, ba dokonca židovsko-kresťanského náboženstva (napr. že ide o niečo podobné, čo vzniklo, keď Boh povedal: „Buď svetlo!“). V podstate sa výraz používa spôsobom, pri ktorom sa predpokladá, že pri jeho ďalšom používaní si postupne domyslíte, aký význam či obsah sa za ním skrýva: predbežne stačí, aby ste ho neodmietali.

Za zakladateľa učenia o reiki považujú japonského kresťanského mnicha Mikao Usuiho, ktorý koncom 19. storočia viedol malú kresťanskú univerzitu v Kjóte. Začal sa zaoberať otázkou, ako mohol Ježiš uzdravovať ľudí tým, že na nich vkladal ruky. Keď sa dozvedel, že podobným spôsobom uzdravoval ľudí aj Budha, začal pátrať v budhistických prameňoch, až (údajne) nakoniec v jednom zenovom kláštore objavil v knižnici zvitky so sanskrtskými rukopismi a kresbami neznámeho Budhovho žiaka, kde sa presne opisovalo, akými metódami, pomocou akých symbolov a formuliek (tzv. mantier) Budha uzdravoval a ako tieto schopnosti odovzdával ostatným. Usui sám takýmto prostredníctvom získal schopnosť uzdravovať a túto schopnosť ďalej odovzdávať. Podľa Usuiho interpretácie sa pri uzdravovaní aktivizuje akási „univerzálna životná energia“ (reiki). Ešte počas svojho života vychoval v Japonsku viacerých žiakov, ktorí sa potom stali tzv. majstrami reiki. Po Usuiho smrti sa neskôr (počas druhej svetovej vojny, no najmä po nej) jeho učenie rozšírilo do Ameriky, začiatkom 80. rokov aj do Európy (osobitnú popularitu získalo v Nemecku),

v posledných rokoch sa šíri aj u nás. Termín reiki sa postupne začal používať v širšom zmysle jednak na označenie samotnej metódy používania tejto „univerzálnej životnej energie“, ale i na označenie celého učenia, resp. s ním spojeného hnutia.

Schopnosť používať reiki odovzdáva majster žiakovi na seminároch prostredníctvom tzv. zasväčovania, a to pomocou symbolov a mantier, ktoré údajne našiel Usui na zvitkoch starých spisov o Budhových metódach liečenia (proces zasväčovania má pritom rituálnu formu, žiak musí mať napr. zatvorené oči).

Existujú tri stupne zasvätenia (tri stupne reiki). Kým pri prvých dvoch stupňoch ide najmä o získanie, resp. rozšírenie spôsobilosti používať reiki (napr. po prvom stupni je žiak schopný uzdravovať prikladaním rúk, po druhom je to schopný robiť aj na diaľku), dosiahnutie tretieho stupňa zasvätenia umožňuje, aby sa jeho absolvent stal sám majstrom reiki. To všetko je navyše spojené s osobným rastom a dosahovaním akejsi harmónie so sebou samým a so základnými silami vesmíru. Nadobudnuté schopnosti sa navždy stanú súčasťou osobnosti zasväteného a nejestvuje nijaká možnosť tieto schopnosti stratiť alebo umelo odstrániť.

Účinky reiki sú neobvyčajné nielen z hľadiska možnosti uzdravovania (a to aj zvierat a rastlín). Pomocou reiki môže údajne zasvätenec napr. v priebehu dvadsiatich minút nabiť vybitú autobatériu a pod. Odovzdávanie reiki pritom človeka nijako neoslabuje, pretože je vlastne iba prostredníkom akejsi kanalizácie reiki z nevyčerpatelného vesmírneho zdroja. Atď.

Aké hodnotenie povedať na adresu reiki? Ide o ezoterické učenie, ktoré svojimi praktikami veľmi pripomína akúsi inovovanú formu čarodejníctva. Svojou súčasnou ideológiou zapadá do prúdu hnutia New Age (čo väčšinou ani nepopiera) a je vlastne svojskou sektou (voči čomu by sa asi jeho prívrženci ohradili). Nepredkladá nijakú vedecky prijateľnú argumentáciu, bráni sa empirickému preskúmaniu vedeckými prostriedkami. Hoci hovorí o neobvyčajných uzdravovacích možnostiach (keby sme tvrdenia jej prívržencov brali vážne, medicína by bola vlastne zbytočná), ponecháva si „zadné dvierka“: ak ide o nejaké závažné zdravotné poruchy, odkáže vás na lekára. Vo svojej klinickej praxi som sa stretol zatiaľ s dvoma prípadmi pacientok, ktoré duševne ochoreli napriek tomu, že absolvovali seminár reiki. Mal som tiež možnosť hovoriť s mužom, ktorý sa vydával za majstra reiki. Keď som ho požiadal, aby mi predviedol svoje schopnosti, odmietol (možno v skutočnosti nešlo o majstra reiki, viedol však seminár reiki u jednej zo zmienovaných pacientok). Čo vy na to?

☰ Občas v meste vídam plagáty, z ktorých sa na mňa usmieva známy propagátor meditácie Šrí Chinmoy. Počul som dokonca, že mu nedávno „zasvätili“ medzistátne letisko Ružyně v Prahe. Zaujímalo by ma, aké učenie a skutočné zámery sa skrývajú za mierovými aktivitami tohto známeho guru, ktorý o sebe vyhlasuje, že je učiteľom meditácie pri OSN?

Pavol z Prešova

Chinmoy Kumar Ghose (Šrí Chinmoy) sa narodil v roku 1931 v Indii, odkiaľ v roku 1964 pricestoval do USA (New York). Na Západe sa preslávil svojimi „mierovými koncertmi“ a „mierovými behmi“. Jeho prívrženci a obdivovatelia ho považujú nielen za najvýznamnejšiu duchovnú bytosť súčasnosti, ale napr. aj za najlepšieho bežca na dlhé trate a za najlepšieho hráča na priečnu flautu. Sám údajne namaloval alebo nakreslil vyše 140 tisíc obrazov, zložil vyše 3 tisíc piesní, napísal vyše 20 tisíc básní atď. Od roku 1970 vedie meditačnú skupinu pri OSN (avšak bez oficiálnej funkcie, v kaplnke, ktorá je v budove OSN prístupná všetkým vierovyznaniám).

Jeho učenie vychádza z hinduistickej tradície (pôvodne bol žiakom Šrí Aurobinda). Hlásá však ideu o podstatnej jednote náboženstiev, podľa ktorej je napr. Ježiš akýmsi osvieteným majstrom a má podobné postavenie ako Krišna, Budha alebo – v hnutí Šrí Chinmoy – Šrí Chinmoy sám. Hnutie Šrí Chinmoy sa z USA rozšírilo aj do Európy (jeho európskou centrálou je Zürich), v ostatných rokoch preniká aj k nám. Nábor členov sa spravidla začína plagátovými akciami, ktoré ponúkajú meditáciu, uvoľnenie a životnú pomoc. Až na mieste sa návštevník postupne získava za prívrženca hnutia (vlastne sekty).

Podľa Chinmoyovho učenia sa človek môže dopracovať k sebapoznaniu a k uskutočneniu Boha. K tomu sú ale nevyhnutné pravidelné meditácie o Chinmoyovi a úctivá poslušnosť voči nejakému (vlastnému) duchovnému majstrovi, ktorý šiel touto cestou až do konca, takže jeho ohraničené vedomie sa zjednotilo s kozmickým vedomím. Žiaci tohto učenia dostanú Chinmoyovu fotografiu, pri ktorej meditujú, lebo Šrí Chinmoy sa (údajne) prostredníctvom tejto fotografie koncentruje na dušu svojho nasledovníka. Okrem niekoľkohodinových meditačných a koncentračných cvičení sa od žiaka požaduje prísne vegetariánske stravovanie, sexuálna zdržanlivosť, ale aj telesné cvičenia, najmä behanie (až maratónskeho typu), obmedzovanie spánku a pod.

Hnutie Šrí Chinmoy má všetky znaky typickej sekty. Vedie človeka k celkovému odcudzeniu sa pôvodnému prostrediu, k postupnej strate vlastnej identity, ba môže ho ohroziť aj na zdraví. Preukázalo sa tiež, že mu nejde len „o duše“, lebo vyvíja i nezanedbateľné ekonomické aktivity (napr. prostredníctvom rôznych „vegetariánskych“ predajní, nakladateľstiev atď.).

Odpovedal ALOJZ RAKÚS

RAYMOND FRANZ: *Kríza svedomia*

Vydalo vydavateľstvo Návrat domů, 2. vydanie, 265 s.

Kniha bývalého člena Vedúceho zboru Svedkov Jehovových Raymonda Franza predkladá súhrnný pohľad dovnútra tejto náboženskej spoločnosti, jednej z najviditeľnejších a najmenej pochopených náboženských skupín dvadsiateho storočia. Väčšina z nás už v tlači čítala o rôznych extrémnych náboženských hnutiach, ktoré od svojich členov požadujú bezpodmienečnú vernosť, niekedy s tragickými dôsledkami. Nie sme schopní ľahko rozoznať zákernú a menej dramatickú až „dobrovoľnú“ formu ovládania od dôsledkov, ktoré sú, svojím vlastným spôsobom, rovnako vážne. Čo vedie ľudí k tomu, aby znásilňovali vlastné životy a svedomie až po rozpad rodiny, priateľstva a spoločenských vzťahov? A ako toto všetko aplikovať na Svedkov Jehovových, celosvetovú organizáciu, ktorá v súčasnosti patrí medzi najrýchlejšie rastúce práve v Oriente a v postkomunistických krajinách?

Píšuc na základe svojej osobnej 40-ročnej skúsenosti sa Raymond Franz zameriava na tieto otázky s ohľadom a súcitom. Ako člen Vedúceho zboru, najvyššej rady Svedkov Jehovových, kde slúžil deväť rokov a „vďaka“ svojmu príbuzenskému pomeru k Frederikovi W. Franzovi, ktorý bol vyše pätnásť rokov štvrtým prezidentom organizácie Strážna veža, mal možnosť dokonale spoznať štruktúru, organizáciu, metódy i zákulisie tejto náboženskej organizácie. Postupom času však práve toto poznanie a skúsenosť v Rayovi prehlbovalo konflikt, krízu svedomia, ktorá ho nakoniec priviedla k oddeleniu od viery, v ktorej už ako malý chlapec vyrastal.

Autor zo svojej unikátnej perspektívy bývalého vysoko postaveného člena hierarchie pomáha čitateľovi preniknúť do tajomstiev obklopujúcich vedenie tejto náboženskej spoločnosti a zverejňuje tak jedinečný pohľad na učenie, spravovanie a rozhodnutia, ktoré na celom svete vždy veľmi prísne vyžadujú úplnú konformitu všetkých jej členov. Napriek hanebným udalostiam vo vedení organizácie, ktoré mali priamy vplyv na Rayov odchod z nej (v roku 1981), je kniha napísaná bez nepriateľstva a nenávisťi, často príznačnej pre podobné diela. Kniha *Kríza svedomia* vyjadruje pravosť a kresťanský súcit človeka oddaného pravde k svojmu druhovi.

Publikácia vyšla v angličtine (už ôsme vydanie), češtine, dánčine, nemčine, taliančine, švédčine a španielčine. Ďalšie jej preklady sa pripravujú.

DALIBOR PERAŠÍN

Knižnica Rozmeru

Sme radi, že publikácií zaoberajúcich sa pôsobením siekt a nových náboženských smerov neustále, aj keď pomaly, pribúda. V tomto čísle Rozmeru vám preto môžeme odporučiť viacero zaujímavých titulov:

1. M. ELIADE: *Dějiny náboženského myšlení I. – III.* Vydalo nakladateľstvo Oikumené;
2. KOL.: *Encyklopedie náboženství.* Doposiaľ najobsiahlejšia religionistická encyklopédia na našom knižnom trhu obsahujúca 2500 hesiel a 700 vyobrazení. Vydalo Karmelitánske nakladateľstvo v Kostelním Vydří;

3. M. WIDL: *Křesťanství a esoterika.* Fundovaný úvod do problematiky jednotlivých prúdov hnutia New Age. Vydalo Karmelitánske nakladateľstvo v Kostelním Vydří;
4. H. KÜNG – HEINRICH V. STIETENCRON: *Křesťanství a hinduizmus.* Štúdia porovnávajúca dve svetové náboženstvá – kresťanstvo a hinduizmus. Vydalo nakladateľstvo Vyšehrad;
5. RAYMOND FRANZ: *Kříze svědomí.* Výpoveď človeka, ktorý odišiel z ústredia Svedkov Jehovových. Druhé vydanie. Vydalo nakladateľstvo Návrat domů;
6. *Malý slovník sekt.* Z nemeckého originálu preložila Alžběta Sirovátková, české vydanie redigoval P. Aleš Opatrný. Vydalo Karmelitánske nakladateľstvo v Kostelním Vydří;
7. TOMÁŠ NOVOTNÝ: *Nebeská brána.* Deväť znakov sekty. Štúdia sekty, ktorej 39 členov spáchalo v marci 1997 hromadnú samovraždu. Vydalo nakladateľstvo Oliva;
8. ZDENĚK VOJTÍŠEK: *Netradiční náboženství u nás.* Publikácia zoznamuje čitateľa s problematikou siekt a nových náboženských smerov a s ich pôsobením najmä v Českej republike. Vydalo nakladateľstvo Dingir;
9. D. R. GROOTHUIS: *New Age – tváří v tvář.* Publikácia sa z teologického a sociologického pohľadu zaoberá fenoménom dnešných čias – hnutím New Age. Vydalo nakladateľstvo Návrat domů;
10. D. LUŽNÝ: *Nová náboženská hnutí.* Publikácia predstavuje pokus uchopiť fenomén nových náboženských hnutí. Vydala Masarykova univerzita v Brne;
11. R. ENROTH A KOL.: *Průvodce sektami a novými náboženstvími.* Publikácia predkladá prieskum desiatich skupín (EST, Cesta, mormóni, munisti, Eckankar, bahaizmus, Hare Krišna hnutie, Svedkovia Jehovovi, Bhagwanovo hnutie, Transcendentálna meditácia) a porovnáva ich učenie s kresťanstvom. Vydalo nakladateľstvo Návrat domů;
12. R. HUMMEL: *Reinkarnace, víra v přetělování a víra křesťanů.* Interpretácia v rámci New Age. Chápanie reinkarnácie v hinduizme a v budhizme. Špiritizmus, antropozofia. Kresťanstvo a reinkarnácia. Vydalo Karmelitánske nakladateľstvo v Kostelním Vydří;
13. A. LYONS: *Satan tě chce.* Štúdia mapujúca históriu a súčasné trendy satanistických hnutí. Vydalo nakladateľstvo Tomáša Janečka;
14. T. NOVOTNÝ – Z. VOJTÍŠEK: *Základní orientace v nových náboženských směrech.* Rozhovory s popredným českým odborníkom na nové náboženské smery – Tomášom Novotným doplnené základnými údajmi a ukážkami z ich dostupnej literatúry;
15. J. W. SIRE: *Za novými světy – průvodce světovými názory.* Prehľad svetových názorov: teizmus, deizmus, naturalizmus, nihilizmus, existencializmus, panteizmus, New Age a obhajoba vlastného, kresťanského názoru. Vydalo nakladateľstvo Návrat domů.

Záujemcovia o uvedené tituly si ich môžu zakúpiť alebo na dobierku objednať na adrese:

Knihkupectvo Jonatán,
Legionárska 2, 811 07 Bratislava,
alebo telefonicky na čísle: 07/566 30 40.

Ako môžete získať Rozmer?

Mnohí z vás sa pýtate, ako sa dá získať časopis Rozmer. Najistejším (a možno aj najpohodlivejším) spôsobom je stať sa jeho predplatiteľom. Ak sa tak rozhodnete, zaplatíte vloženou poštovou poukážkou príslušnú sumu a pošlite vyplnený objednávkový lístok spolu s kópiou ústrižku o zaplatení na adresu distribútora časopisu: **Tranoscius, Tranovského 1, 031 80 Liptovský Mikuláš**. Kvôli jednotnej evidencii objednávkový lístok pošlite aj v prípade, ak ste si už časopis objednali iným spôsobom. Časopis si môžete objednať aj telefonicky na číslach: **0849/230 70, 522 206**. Cena za 1 výtlačok je 29 Sk + 5 Sk poštovné a balné. Predplatané do konca roka 1999, t. j. za 6 čísel Rozmeru (2 a 3/98; 1 až 4/99) je vrátane poštovného a balného 204 Sk. Tí, ktorí si už Rozmer 2/98 zakúpili, zaplatia iba 170 Sk.

Rozmer si môžete zakúpiť v predajniach Transoscia v Bratislave, Liptovskom Mikuláši, Liptovskom Hrádku a v Dolnom Kubíne alebo v kníhkupectve Jonatán na Legionárskej ul. č. 2 v Bratislave.

Z Rozmeru 3/98 vyberáme:

❖ Rozmary Bhagwana Šrí Rajneesha

Tomáš Novotný

❖ Fenomén zvaný scientológia (2)

Zdeněk Vojtíšek

❖ Most k slobode

Ludmila Grombiříková

❖ Alternatívna medicína

Alojz Rakús

❖ Kresťanstvo a ezoterika

Daniel Pastířčák

SÚŤAŽ

Tí, ktorí si do **31. októbra 1998** predplatia časopis **Rozmer** a správne odpovedia na nasledovné otázky, budú zaradení do žrebovania o tieto ceny: 1. cena - videokazeta *New Age - Bohovia nového veku*; 2. cena - publikácia *Malý slovník sekt*; 3. cena: publikácia *Průvodce sektami a novými náboženstvými*. Odpovede posielajte na adresu:

Redakcia časopisu Rozmer, Palisády 48, 811 06 Bratislava.

Ceny do súťaže darovalo kníhkupectvo Jonatán.

Súťažné otázky:

1. Kto je autorom knihy *Križe svědomí*?
2. Ktorí z veľkých ranokresťanských teológov boli známymi odporcami gnosticizmu?
3. Kto je zakladateľom scientológie?
4. Čo sú to Akashické záznamy?
5. V ktorom roku bolo založené Združenie Ducha Svätého za zjednotenie svetového kresťanstva?

Správne odpovede na súťažné otázky z minulého čísla:

1. - Mt 16, 13-20 a Jn 9, 1-3; 2. - v roku 1987; 3. - anjel Moroni, v roku 1827 (tolerancia 10 rokov); 4. - ascendent, descendent, medium coeli a imum coeli; 5. - Ch. F. Samuel Hahnemann - Nemeč. Výhercami sa stali: Sofia Kopinová z Bratislavy; Mgr. Ľudovít Kubiš z Lomu nad Rimavicou a Jozef Hariš z Filáková. Srdečne blahoželáme!

Inzercia v RozmERE

Na inzerciu je v časopise Rozmer vyhradený priestor na 3. a 4. strane obálky. Cena plošnej inzercie na 3. strane obálky: 1/1 - 8000 Sk, 1/2 - 4500 Sk, 1/4 - 2500 Sk; na 4. strane obálky: 1/1 - 10 000 Sk (iba celá strana).

Inzerciu si môžete objednať na adrese: **Redakcia časopisu Rozmer, Palisády 48, 811 06 Bratislava**. Za obsah inzercie zodpovedá inzerent.

Objednávkový lístok

Titul: _____ Meno: _____

Priezvisko: _____

Organizácia: _____

Ulica: _____ číslo: _____

Mesto: _____ PSČ: _____

Závazne si objednávam _____ ks časopisu *Rozmer*. Čitateľne vyplnený objednávkový lístok posielajte na adresu distribútora časopisu Rozmer: **Tranoscius, Tranovského 1, 031 80 Liptovský Mikuláš**.

Rozmer - časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu. **Občasník** - od budúceho roka bude vychádzať ako štvrťročník. **Vydáva:** Ekumenická spoločnosť pre štúdium siekt pri Ekumenickej rade cirkví v SR. **Šéfredaktor:** Mgr. Boris Rakovský; **grafický redaktor:** Mgr. Gabriel Martinický; **jazyková redaktorka:** PhDr. Alžbeta Mráková. **Adresa redakcie:** Palisády 48, 811 06 Bratislava. **Sadzba: signum**, Kafendova 4, 831 06 Bratislava. **Fotografie na obálke:** J. Kotrč, Mgr. Július Nagy. **Tlač:** USPO - Peter Smolík, Špitálska 16, 811 08 Bratislava. **Distribúcia:** Transoscium, Tranovského 1, 031 80 Liptovský Mikuláš. **Registračné číslo:** MK SR 1754/97; **ISSN:** 1335-2660. **Uzavierka čísla:** 10. augusta 1998. **Cena:** 29,- Sk.

Nevyžiadané rukopisy a fotografie nevraciam. Redakcia si vyhradzuje právo na vlastný postoj a nemusí sa vždy stotožňovať s názormi autora, ktorého slobodu prejavu rešpektuje. Kritické či súhlasné reakcie čitateľov redakcia na požiadanie odovzdá autorovi. Akákoľvek reprodukcia uverejnených príspevkov je možná iba so súhlasom redakcie. Citáty z Novej zmluvy (Nového zákona) sú prevzaté zo Slovenského ekumenického prekladu, zo Starej zmluvy (Starého zákona) zo Svätého písma vydaného Slovenským ústavom sv. Cyrila a Metoda, Rím 1995.